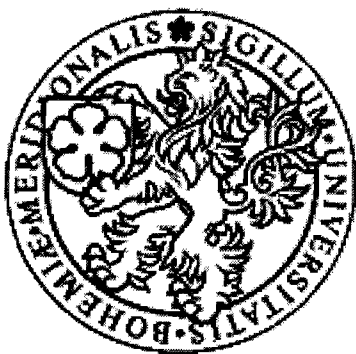

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
KATEDRA CESTOVNÍHO RUCHU TÁBOR

STUDIJNÍ PROGRAM: 6208T EKONOMIKA A MANAGEMENT
STUDIJNÍ OBOR: OBCHODNĚ PODNIKATELSKÝ

REKREAČNÍ VYUŽÍVÁNÍ UMĚLÝCH JEZER

Vedoucí práce:
Mgr. Josef Navrátil

Autor:
Ondřej Šandera

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ondřej ŠANDERA**
Studijní program: **M6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Obchodně podnikatelský - sp. cestovní ruch**

Název tématu: **Rekreační využívání umělých jezer**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Zmapovat pobřeží nádrží po těžbě štěrkopísku z hlediska jejich využití pro rekreaci - Třeboňsko/ Halámky.

Provést analýzu rekreačních aktivit a pokusit se o segmentaci návštěvníků.

Kriticky zhodnotit současný stav využití rekreačního prostoru.

Vyhodnotit účinnost legislativních nástrojů na sledovaném území.

Navrhnout optimální řešení rekreačního využití sledované lokality.

Metodický postup:

1. Analýza pramenů a literatury.
2. Terénní výzkum.
3. Metoda sociologického výzkumu.
4. Metoda vysvětlujícího popisu.
5. Metoda interpretace kartografických a grafických děl.

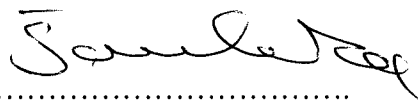
Rámcová osnova:

1. Úvod a přehled literatury, 2. Metodika, 3. Situační analýza, 4. Výsledky dotazníkového šetření, 5. Rekreační aktivity - stav a opatření, 6. Shrnutí, 7. Použitá literatura, 8. Přílohy.

PROHLÁŠENÍ:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Rekreační využívání umělých jezer“ vypracoval samostatně na základě vlastních poznatků a materiálů, které uvádím v seznamu literatury.

Tábor, duben 2006

.....

podpis

PODĚKOVÁNÍ:

Děkuji Mgr. Josefu Navrátilovi za odbornou pomoc a vedení při zpracovávání diplomové práce. Současně bych chtěl vyjádřit poděkování i všem ostatním osobám, s nimiž jsem v průběhu tvorby předkládané práce spolupracoval, za spolupráci a ochotu při poskytování potřebných a cenných informací a taktéž při shromažďování materiálů.

Obsah

1	Úvod	3
2	Cíl práce	4
3	Metodický postup	5
3.1	Metodika dotazníkového šetření	5
3.1.1	Cíl dotazníkového šetření.....	5
3.1.2	Dotazník	5
3.1.3	Průběh realizace dotazníkového šetření	7
3.1.4	Specifikace respondentů.....	7
3.2	Metodika situační analýzy.....	9
4	Literatura	10
4.1	Rešerše literatury.....	10
4.1.1	Obecná problematika CR	10
4.1.2	Informace o zkoumané oblasti	12
4.2	Používaná terminologie.....	13
5	Situační analýza turistické oblasti	14
5.1	Lokalizační podmínky	14
5.1.1	Přírodní podmínky a atraktivita	15
5.1.2	Ochrana přírody.....	24
5.1.3	Stav životního prostředí	30
5.1.4	Společenské podmínky a atraktivita	31
5.2	Realizační podmínky.....	37
5.2.1	Doprava – dopravní dostupnost	37
5.2.2	Ubytovací a stravovací služby.....	38
5.2.3	Institucionalizace cestovního ruchu na území Třeboňska.....	41
6	Umělá jezera v Halámkách – historie, současnost a budoucnost	44
6.1	Halámky	44
6.2	Těžba v CHKO Třeboňsko.....	45
6.3	Pískovna – Halámky (dobývací prostor Krabonoš)	46
6.3.1	Vymezení prostoru těžby, administrativní a geografická situace	46
6.3.2	Historie těžby na Ložisku.....	46
6.3.3	Popis umělých jezer – současný a budoucí stav.....	48

6.3.4	Rekreace na lokalitě	51
7	Rekreační aktivity a profil návštěvníka pískoven	52
7.1	Odkud návštěvníci přijíždějí	52
7.2	Četnost, období a délka návštěv	53
7.3	Způsob dopravy a ubytování	55
7.4	Rekreační aktivity	57
7.5	Profil návštěvníka pískoven v Halámkách	59
8	Současný stav využití rekreačního prostoru rekreanty	60
8.1	Konflikty v rekreačním prostoru vnímané návštěvníky	60
8.2	WC a odpady	62
8.3	Nebezpečí a problematika zakázaného prostoru	63
8.4	Alternativní rekreační prostory	64
8.5	Návštěvnost atraktivit v okolí	65
8.6	Přednosti lokality	65
8.7	Rekreační využití prostor	66
9	Možnosti optimalizace využití prostoru	67
10	Závěr	69
11	Seznam použité literatury	70
12	Seznam příloh	73

1 Úvod

Cestovní ruch je neodmyslitelnou součástí života moderní společnosti. Každoročně se nejen v České republice, ale prakticky na celém světě dává do pohybu obrovské množství lidí, kteří především ve svém volném čase opouštějí dočasně místa svého stálého bydliště za účelem rekreace, poznání nových míst, kultur, lidí, a zvyklostí, a z celé řady jiných důvodů. K výraznému rozvoji cestovního ruchu došlo zejména ve druhé polovině dvacátého století. Mezi nejvýznamnější faktory, které přispěly k rozvoji cestovního ruchu, patří především změna životního stylu, nárůst volného času obyvatel a zvyšování jejich ekonomické úrovně, rozvoj všech druhů dopravy a v neposlední řadě globalizace a internacionalizace. Cestovní ruch je významným ekonomickým fenoménem. Ovlivňuje rozvoj národního hospodářství, podílí se na tvorbě hrubého domácího produktu, modifikuje běžný účet platební bilance a vytváří množství pracovních příležitostí. Všeobecně se předpokládá, že rozvoj cestovního ruchu bude nadále pokračovat.

Česká republika se stala oblíbeným cílem mnoha zahraničních turistů, a stejně tak čeští turisté začali objevovat krásy celého světa. Zahraniční turisté nejprve směřovali své kroky do nejvýznamnějších míst našeho státu. V současné době lze konstatovat vzrůstající zájem i o méně známá, přesto však turisticky zajímavá zákoutí naší země. V žádném případě není možné opomenout domácí turisty, kteří se velkou měrou podílejí na návštěvnosti těchto míst a tak i na rozvoji cestovního ruchu. Je velice důležité objevovat a nabízet turistům taková místa, která v současnosti nejsou těmi nejatraktivnějšími. Právě toto hledání nových cílových oblastí by mělo být jedním ze základních úkolů podnikatelů a zaměstnanců v oblasti cestovního ruchu. Také vzhledem ke zmíněnému ekonomickému přínosu cestovního ruchu je důležité, aby se i v České republice do jeho rozvoje zapojilo co nejvíce vhodných oblastí.

Tématem diplomové práce je zhodnocení současného stavu využití rekreační oblasti umělých jezer na Třeboňsku, konkrétně na pískovnách v Halámkách, a posouzení jejího možného budoucího rekreačního využití. Práce obsahuje analýzu rekreačních aktivit, profil návštěvníka pískoven a návrhy k optimalizaci možného rekreačního využití pískoven.

Právě sledovaná lokalita je jednou ze zmiňovaných oblastí České republiky, které v současné době stojí na okraji zájmu a o jejichž existenci ani není mnoho obyvatel informováno. Také smysluplné rekreační využití halámeckých pískoven by mohlo přispět k rozvoji cestovního ruchu v jižních Čechách.

2 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je za použití dostupné literatury, pramenů a vlastního šetření zejména:

- zmapování pobřeží nádrží po těžbě štěrkopísku z hlediska jejich využití pro rekreaci
- provedení analýzy rekreačních aktivit a vytvoření profilu návštěvníka pískoven
- zhodnocení současného stavu využití rekreačního prostoru
- návrhy k optimalizaci rekreačního využití sledované lokality

Práce se snaží odpovědět na otázky: Kdo je návštěvníkem pískoven v Halámkách? Kdy nejčastěji pískovny navštěvuje? Jak dlouho se zdrží? Jakým způsobem přijel? Za jakým účelem? Jak dané místo hodnotí? A samozřejmě jak tyto poznatky využít pro další vývoj.

3 Metodický postup

Metodický postup zpracování diplomové práce je možné rozdělit do několika fází. V přípravné fázi byla tedy nejprve geograficky vymezena zkoumaná oblast, její společenské a přírodní atraktivita, dostupnost a historie. Informace o regionu potřebné pro tuto analýzu byly získány z publikací o Třeboňsku (viz seznam literatury), z internetových stránek, informačních center v Třeboni a Suchdole nad Lužnicí, z materiálů obecních úřadů v Suchdole nad Lužnicí a Halámkách, z materiálů CHKO Třeboňsko. Odborná literatura a její rešerše je popsána v části 4.

V další fázi byl proveden terénní výzkum, po kterém následovalo dotazníkové šetření, jež bylo klíčové pro získávání údajů o návštěvnicích pískoven (primární údaje). Metoda dotazníkového šetření je podrobně popsána dále.

V další fázi byly všechny shromážděné informace utříděny a zpracovány. Údaje získané dotazníkovým šetřením byly zpracovány pomocí počítačových programů Microsoft Excel, Janitor, XnView a Statistica for Windows. Z následné analýzy všech získaných údajů byl vytvořen profil návštěvníka pískoven v Halámkách a formulovány doporučení pro další vývoj pískoven. Práce je zakončena závěrem.

3.1 Metodika dotazníkového šetření

3.1.1 Cíl dotazníkového šetření

Cílem dotazníkového šetření je získání primárních údajů pro vytvoření profilu návštěvníka pískoven, analýzu rekreačních aktivit a v porovnání se zjištěnými lokalizačními předpoklady navrhnout optimalizaci rekreačního prostoru.

3.1.2 Dotazník

Při sestavování dotazníku byly využity poznatky ze studia předmětu Marketingový výzkum a dotazníku, který byl použit při vytváření profilu návštěvníka jižních Čech, který realizovala Katedra cestovního ruchu Jihočeské univerzity v letech 2001 – 2002.

Dotazník (příloha č. 1) obsahuje 5 otázek polytomických výběrových, 6 otázek uzavřených dichotomických, 3 otázky uzavřené trichotomické, 2 škály a 4 otázky otevřené.

První otázka zjišťovala vztah respondentů k rekreacím u vody obecně. Na otázku, zda trávili dovolenou u vody v posledních pěti letech, byly na výběr odpovědi ano a ne. Pokud

respondent odpověděl kladně, měl ještě uvést jaké místo a kolikrát ho navštívil. K identifikaci návštěvníka sloužila otázka druhá, kde byly na výběr tři odpovědi. Respondent označoval buď možnost, že bydlí v okolí, nebo je zde na výletě případně na dovolené, a nebo pouze projíždí.

Třetí otázka zjišťovala jakým aktivitám a v jakém rozsahu se návštěvníci věnují. Respondenti uvedeným aktivitám přiřazovali jednu ze tří možností (věnuji se především, věnuji se občas a měl/a bych zájem) nebo neodpovídali vůbec.

Otázkami č. 4-9 byly zjišťovány podrobnosti návštěvnosti pískoven. Respondenti byli dotazováni jak často pískovny v Halámkách navštěvují, ve kterém ročním období, jak dlouho se obvykle zdrží, kde se o pískovně dozvěděli, s kým ji nejčastěji navštěvují a jaký dopravní prostředek k návštěvě použili. Všechny tyto otázky byly uzavřené, s výběrem dvou nebo více odpovědí.

Otázky č. 10, 11 a 12 byly určeny respondentům, kteří v okolí Halámk tráví svoji dovolenou. Respondenti měli uvést, jestli se v regionu zdrží jeden nebo více dnů a pokud odpověděli že více, měli také uvést kolik dní. V následující otázce vybírali respondenti z osmi možností, jestli si pro své ubytování vybrali hotel, penzion, ubytování v soukromí, kemp, chatu nebo chalupu, jestli jsou na letním táboře nebo využili ubytování u svých příbuzných a známých. Pokud si nevybrali ani jednu možnost, uváděli osmou variantu, tedy možnost jinak. Další otázka byla otevřená a zjišťovala jaká další místa v okolí respondenti v rámci své dovolené navštívili nebo ještě plánují navštívit.

Otázky č. 13 a č. 14 se týkaly problematiky zakázaného prostoru. Respondenti byli dotazováni, zda si uvědomují, že jsou v zakázaném prostoru a zda toto místo považují za nebezpečné. Otevřená otázka č. 15 zjišťovala jak řeší problém s odpady, WC apod.

Do jaké míry návštěvníkům kazí požitky z dovolené vybrané potenciální problémy, bylo předmětem otázky číslo 16. Odpověďmi byla škála není to problém – nedokážu rozhodnout – mírný problém – zásadní problém, která byla později pro potřeby počítačového zpracování převedena do číselného kódu. Co se respondentům naopak nejvíce líbí, to zjišťovala následující otevřená otázka.

Na závěr dotazníku byly zařazeny tři identifikační, zaměřené na zjištění charakteristik respondenta. Po uvedení pohlaví respondenti uvedli svůj věk označením jednoho z šesti intervalů a v poslední otázce svůj původ, tedy jestli bydlí v jižních Čechách, v některém ze sousedních krajů, v ostatních krajích České republiky nebo jestli pochází ze zahraničí. Všechny odpovědi byly striktně anonymní.

3.1.3 Průběh realizace dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření probíhalo od léta 2004 do podzimu 2005 na pískovnách v Halámkách. Pro zjištění potřebných informací od respondentů byla zvolena metoda osobního dotazování, která je založena na přímé komunikaci s respondenty. Její hlavní předností je vysoká spolehlivost získaných údajů. Současně je omezeno riziko nevyplnění dotazníku, podání zkreslených a nepravdivých informací či vyplnění dotazníku někým jiným. Osobní forma dotazování je však pro respondenta únosná jen v určitém časovém rozsahu. Jde tedy o poměrně náročnou techniku, a to nejen časově, ale i nákladově a organizačně. Značná část dotazovaných nebyla ochotna poskytnout odpovědi v případě dotazování touto formou, a souhlasila se zodpovězením otázek ankety pouze v případě samotného písemného vyplnění formuláře. V takových případech pak byly z dalšího hodnocení vyřazeny dotazníky, které byly neúplné či nepravdivé.

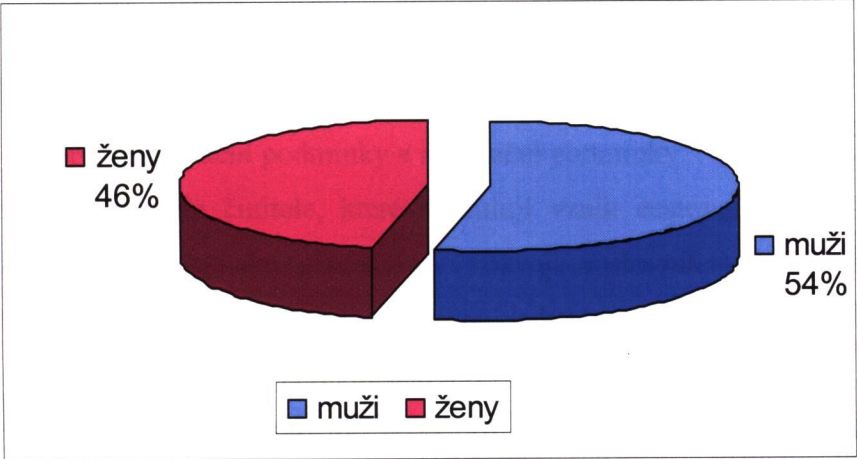
3.1.4 Specifikace respondentů

Celkem bylo osloveno 220 respondentů, z toho 218 tuzemských respondentů a 2 zahraniční návštěvníci. Dále následuje grafické znázornění struktury dotázaných dle různých kritérií.

3.1.4.1 Pohlaví

Jelikož výběr respondentů byl náhodný, není počet oslovených mužů a žen stejný. Ve výběrovém souboru mírně převládají muži nad ženami (graf č. 1).

Graf č. 1: Poměr mužů a žen ve výběrovém souboru

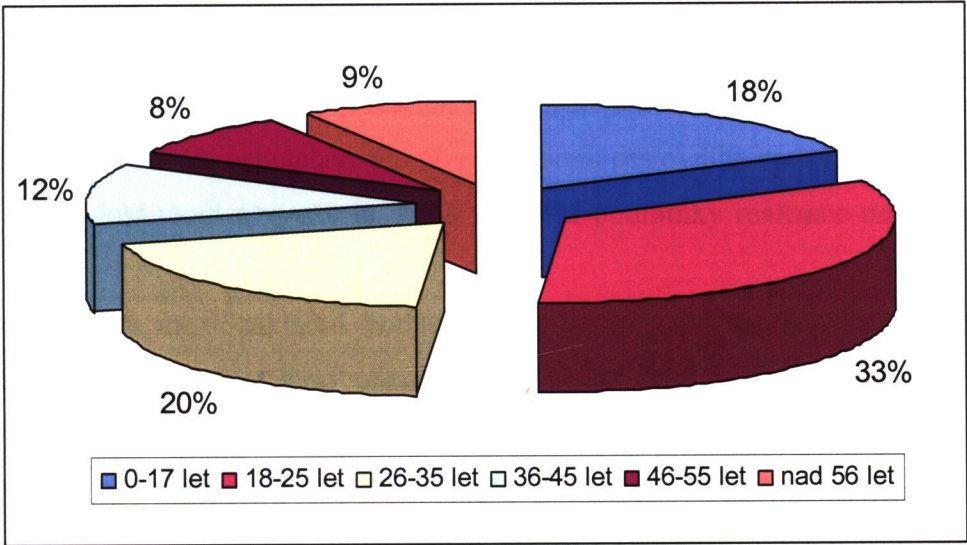

Zdroj: vlastní šetření.

3.1.4.2 Věk

Z věkové struktury vyplývá, že nejčastějšími návštěvníky pískoven v Halámkách jsou především mladí lidé do 35 let (graf č. 2).

Graf č. 2: Struktura respondentů podle věku

Zdroj: vlastní šetření.

3.2 Metodika situační analýzy

Situační analýza byla vytvořena podle modelu Hraly. Václav Hrala se ve své knize Geografie cestovního ruchu zmiňuje o činitelích rozvoje a rozmístění cestovního ruchu. Dělí je na selektivní faktory, lokalizační podmínky a realizační podmínky.

Selektivní faktory jsou činitele, které stimulují vznik cestovního ruchu ve funkci poptávky. Mají primární postavení především v rozvoji cestovního ruchu. Jedině jejich prostřednictvím se mohou využít podmínky (předpoklady) pro cestovní ruch v konkrétních oblastech. Dělí se na objektivní a subjektivní faktory.

Lokalizační podmínky vytvářejí možnosti pro lokalizaci cestovního ruchu ve vztahu nabídky a teritoria. Rozhodují o funkčním využití konkrétní oblasti cestovním ruchem z hlediska přírodních možností a charakteru a kvality společenských podmínek či atraktivit.

Přírodní podmínky (klima, hydrologické poměry, reliéf, flóra, fauna) mají ve vztahu k cestovnímu ruchu význam v tom, že jsou stacionární, do značné míry konstantní a uplatňují se zpravidla v plošně rozsáhlejších areálech. Přírodní atraktivity jsou jednotlivé přírodní zvláštnosti, jejichž ojedinělost a exotika činí konkrétní oblast pro cestovní ruch přitažlivější.

Společenské podmínky a atraktivit uspokojují hlavně poptávku po poučení, vzdělání a zábavě. Charakteristickým rysem je značná územní koncentrace – převažuje bodové (střediskové) rozmístění. Dělí se na kulturněhistorické památky, kulturní zařízení a akce a sportovní a zábavní zařízení a akce.

Realizační podmínky umožňují faktickou realizaci cestovního ruchu. Mají dominující postavení pro konečnou fázi uskutečňování různých forem cestovního ruchu, umožňují oblastí cestovního ruchu dosáhnout a využít je. Mezi základní podmínky realizace patří doprava a ubytování.

Doprava patří mezi základní podmínky realizace, zajišťuje styk mezi výchozím místem účastníka a navštěvovanou oblastí (místem) a rozhoduje o využívání prostoru cestovním ruchem, vůči kterému vystupuje jako základní služba.

Ubytovací a stravovací zařízení tvoří podstatnou část materiální základny zabezpečující realizaci cestovního ruchu. Jejich rozsah i úroveň limitují využití přírodních možností a kulturněhistorických či jiných atraktivit konkrétních oblastí (středisek) a intenzitu jejich zapojení do vnitrostátního či mezinárodního cestovního ruchu. Kapacita těchto zařízení vytváří možnosti pro jeho koncentraci, a tedy i faktické rozmístění. [7]

4 Literatura

4.1 Rešerše literatury

Samotné tvorbě této diplomové práce předcházelo shromažďování dostupných sekundárních dat.

4.1.1 Obecná problematika CR

V průběhu vývoje cestovního ruchu jako společensko ekonomického jevu se mění i přístup k jeho definování a vymezení. Počátky vědeckého zkoumání CR byly charakterizovány snahou odlišit CR od širšího pojmu cestování jako takového.

Knebel (1960) uvádí ve své práci Bormanovu (1931) definici, podle které lze CR chápat jako „cesty které jsou podnikány za účelem zotavení, zábavy, obchodu a povoláním, nebo i z jiných příčin (za zvláštními událostmi), a dochází při nich k dočasné změně místa bydliště. Nepatří sem však dojíždění za prací.“ Ve své definici zdůrazňoval nepravidelnost a dočasnost cest, bez úmyslu usadit se. [12]

R. Gluckmann definuje cestovní ruch jako „sumu vztahů mezi lidmi, kteří se nacházejí v nějakém místě přechodně, a mezi obyvateli tohoto místa“. Autor danou problematiku pojímá spíše sociologicky, přičemž zdůrazňuje vztahy mezi lidmi, které vznikají na základě účasti na cestovním ruchu. [5]

E. Fedor definuje cestovní ruch jako „periodický příliv a odliv lidí do určitého místa nebo státu z jiného místa nebo státu“. Zdůrazňuje přepravní aspekt a vztahy mezi místem bydliště a destinací. [5]

Definice H. Posera klade důraz na změny, které jsou způsobovány v místech CR, včetně vztahů mezi účastníky cestovního ruchu a místním obyvatelstvem. [17]

Za mezník pro zkoumání a definování cestovního ruchu je považována definice švýcarských profesorů, klasiků cestovního ruchu W. Hunzikera a K. Krapfa z roku 1942. Podle nich je možné cestovní ruch definovat jako „souhrnné označení vztahů a jevů, vznikajících na základě cesty a pobytu místně cizích osob, pokud se pobytem nesleduje usídlení a pokud se s ním není spojena žádná výdělečná činnost“. Tato definice se stala základem pro další vývoj definování cestovního ruchu, zejména v poválečném období. [14]

V. Dohnal chápe „cestovní ruch jako uspokojování potřeb lidí v oblasti rekreace, turistiky a kultury, pokud k němu dochází mimo běžné životní prostředí a ve volném čase“. [14]

Jinou definici uvádí J. Kašpar(1985). Podle této definice lze chápat cestovní ruch jako „Cestování a dočasný pobyt lidí mimo místo trvalého bydliště, obvykle ve volném čase a to za účelem rekreace, poznání a spojení mezi lidmi“. [14]

Švýcarský profesor C. Kaspar (1989) pojímá cestovní ruch jako „souhrn jevů a vztahů, které vyplývají z cestování a pobytu osob, pro které místo pobytu (rozuměj místo cestovního ruchu) není ani místem trvalého bydliště ani místem pracoviště“. [14]

V současné době je mezinárodně používaná definice cestovního ruchu vytvořená Světovou organizací cestovního ruchu (WTO) v kanadské Ottavě roku 1991. Podle ní je cestovní ruch „činnost osoby, cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí (místo bydliště) a to na dobu kratší než je stanovena¹, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě“.² Tato definice vylučuje z pojmu cestovní ruch cesty do zahraničí, pravidelné cesty do zahraničí, dočasné přistěhování za prací a dlouhodobé migrace. [14]

V současnosti se cestovním ruchem zabývá mnoho dalších autorů. Z českého prostředí je možné jmenovat mj. M. Čertíka [1], J. Oriešku [16], J. Šípa [13] apod. Diplomová práce vychází z knih výše zmiňovaných autorů.

J. Orieška ve své publikaci Technika služeb cestovního ruchu charakterizuje jednotlivé druhy služeb cestovního ruchu a způsob jejich poskytování. V úvodní části knihy J. Orieška definuje cestovní ruch jako „soubor činností zaměřených na uspokojování potřeb souvisejících s cestou a pobytem osob mimo místo trvalého bydliště, zpravidla ve volném čase, za účelem zotavení, poznání, společenského kontaktu, kulturního a společenského vyžití, lázeňského léčení a pracovních cest“. [16]

Cestovní ruch jako obecně pojatý objekt představuje, podle Štěpánka, Kopačky a Šípa „reálný socioekonomický volný systém, jehož základními stavebními prvky jsou subsystém nabídky, poptávky, realizační subsystém a vazby mezi nimi představující toky turistů, služeb, informací a finančních prostředků“. [13]

Snahou o sjednocení terminologie v českém prostředí bylo vydání publikace Cestovní ruch – výkladový slovník autorů M. Páskové a J. Zelenky Ministerstvem pro místní rozvoj v roce 2002.

¹ U mezinárodního cestovního ruchu tato doba činí 1 rok, u domácího cestovního ruchu 6 měsíců.

² Jiný účel cesty než vykonávání výdělečné činnosti v definici znamená, že výdělečná činnost není v navštíveném místě založena na trvalém či přechodném pracovním poměru.

4.1.2 Informace o zkoumané oblasti

Rekreační prostor se nachází v oblasti Třeboňska, které je tradičně významnou destinací cestovního ruchu. Pozornost byla věnována především komplexu přírodních složek krajiny, ale ani problematika cestovního ruchu nezůstala stranou

Souhrn poznatků přináší především sborníky z konferencí k Třeboňsku. V roce 1978 vyšel sborník příspěvků Ekologie a ekonomika Třeboňska. Tato publikace obsahuje příspěvky týkající se ochrany přírody, životního prostředí, cestovního ruchu na Třeboňsku apod. V roce 1990 následovala publikace Ekologie a ekonomika po deseti letech a v roce 2000 Ekologie a ekonomika po dvaceti letech. [9, 11, 18]

Článek Biosférická rezervace a Chráněná krajinná oblast Třeboňsko popisuje formy rekreace, strukturu návštěvníků a různé nároky na služby. Věnuje se i ekologickým otázkám a činnosti Správy BR/CHKO Třeboňsko. Zajímavostí je problematika změn po roce 1989, které se na Třeboňsku v oblasti cestovního ruchu a rekreace projeví různým způsobem. V počátečním období po uvolnění možností cestování do západních zemí došlo k poklesu zájmu o chalupaření. Zároveň se ale projevil vyšší zájem o pobyty na Třeboňsku ze strany zahraničních turistů, zejména návštěvníků z Rakouska, Nizozemska a Německa. [21]

O třeboňské krajině, důmyslné rybniční soustavě, jejímu vlivu na krajinu a hospodaření Třeboňska se zmiňuje článek Třeboňsko, odkaz našich předků. [23] Současně také připomíná povodně v roce 2002 a význam soustavy pro zadržení vody v krajině. Stejná autorka provedla ve spolupráci se Správou CHKOT také výzkum rekreační zátěženosti CHKO Třeboňsko. [24]

O vlivu pobytové rekreace na přírodní oblasti Třeboňska je možné se dočíst v článku Rekreace v Chráněné krajinné oblasti Třeboňsko. [25] Negativní vliv je přisuzován chataření, především živelné výstavbě chat. Přijatelnější formou je pak využívání stávajících objektů na vesnicích jako rekreačních chalup. V článku je také nastíněn problém přetížení kempů a jeho možné řešení oficiálním rekreačním využitím některých vytěžených pískoven a budováním autokempů v jejich blízkosti.

Doporučením, která je nezbytné přijmout a realizovat aby vlivem rekreace nedocházelo k negativnímu působení na přírodu a životní prostředí, se věnuje článek Program rozvoje a řízení biosférické rezervace Třeboňsko. [20]

Dagmar Dykyjová ve své knize Třeboňsko z roku 2000 popisuje Třeboňsko jako přírodní a kulturní fenomén nejen jižních Čech, ale i celé České republiky. [4]

Průvodce po rybnících, památkách a hospůdkách informuje o přírodních rezervacích, rybnících, ubytovnách, stravovacích zařízeních a spoustě nejrůznějších zajímavostí. [8]

Profil návštěvníka jižních Čech byl zpracován v roce 2002 na Jihočeské univerzitě (RNDr. Jiří Vaniček, CSc. a kol.). [31]

V letech 1997 – 99 provedla RNDr. Renata Klufová Ph.D. komplexní průzkum návštěvnosti v CHKO a BR Třeboňsko, který byl publikován v několika příspěvcích. [22]

4.2 Používaná terminologie

Potenciál cestovního ruchu – souhrnná hodnota všech předpokladů cestovního ruchu na daném území. Hlavní předpoklady a podmínky úspěšného rozvoje cestovního ruchu je možné rozdělit na přírodní, kulturně-historické, sociálně-ekonomické, materiálně-technické, politické, ekologické, personální, administrativní, demografické. [19]

Rekreace – souhrn odpočinkových činností, provozovaných ve volném čase (o dovolené) a často jako jedna z forem cestovního ruchu (rekreační cestovní ruch) [19]

Turistika – účastník se pohybuje vlastní silou (případně s využitím síly zvířat, ale nemotorizovaně). [19]

Návštěvník – jakákoli osoba, která cestuje do jiného místa než je místo jejího obvyklého pobytu na dobu nepřevyšující 12 po sobě jdoucích měsíců, přičemž účel návštěvy je jiný než výkon činnosti odměňované z navštíveného místa. [19]

Podle místa jejich trvalého pobytu rozlišujeme domácí (tuzemské) návštěvníky a zahraniční návštěvníky.

Turista – návštěvník, který v navštíveném místě alespoň jednou přenocuje, podle místa trvalého pobytu rozlišujeme domácí a zahraniční turisty. [1]

Výletník (jednodenní návštěvník, exkurzionista – dočasný návštěvník, který se v navštíveném místě nebo zemi zdrží pouze jeden den, tedy bez přenocování. [19]

Sanace – odstranění škod na krajině, komplexní úprava území (také označováno jako technická rekultivace). [28]

Rekultivace – proces, jehož úkolem je docílit, aby plochy dotčené jinou činností se staly způsobilými k dalšímu využití v krajině (také označováno jako biologická rekultivace). [28]

5 Situační analýza turistické oblasti

Halámecké pískovny leží v turistické oblasti Třeboňsko.

5.1 Lokalizační podmínky

Třeboňsko je známé jako nejvýznamnější oblast v rámci celé České Republiky. Zdejší plochá krajina (Třeboňská pánev), proložená lesy, loukami a hladinami početných rybníků, je protkána bohatou sítí vodních toků a kanálů. Na utváření krajiny Třeboňska se již od 12. století podílel člověk, a to zejména úpravami vodních poměrů této močálovité krajiny. Důmyslná síť umělých stok a uměle zakládané rybníky, budované v několika etapách od středověku do současnosti, představují dokonalý systém postupných koordinovaných krajinářských úprav, které citlivě využívají a zužitkovávají zdejší přírodní podmínky.

Jména Štěpánka Netolického, zakladatele mnoha rybníků i Zlaté stoky, a Jakuba Krčína z Jelčan, který postavil např. Svět a Rožmberk i Novou řeku, jsou těsně spjata právě s touto oblastí. Toto dílo je ve svých rozměrech evropským unikátem, je dodneška právem obdivováno. Působení člověka se zde většinou neprojevovalo ničivě, takže i dnes po 800 letech osídlení ze zdejší krajiny nezmizely ani charakteristické původní biotopy, ani významné druhy původních biot. Třeboňská rybníční oblast je příkladem zdravé, krásné a harmonické krajiny, která vznikla na místě někdejších nehostinných močálovitých území.

Z hlediska přírodovědného je Třeboňsko pozoruhodné především svou bohatostí rostlinstva, které tvoří dominantní složku krajiny. K nejcennějším biotopům, které jsou často ojedinělé nejen v Čechách, ale i v Evropě patří rozsáhlá přechodová rašeliniště se zachovalými rostlinnými společenstvy a na ně vázanou faunou bezobratlých. Dalšími neméně cennými prvky jsou rozsáhlé rybníční soustavy s druhotně vytvořenými litorálními společenstvy, které často nahrazují původní mokřadní biotopy. Síť velkých vodních ploch se stala důležitým centrem výskytu vodního ptactva a to jak hnízdících, tak migrujících druhů.

V krajině Třeboňska zůstaly z velké části zachovány v poměrně značné délce i původní meandrující toky řek s pravidelně zaplavovanými nivami a zbytky lužních lesů i extrémně suché lokality vátých písků. Vyvážená přírodní složka krajiny je na Třeboňsku vhodně doplňována poměrně řídkým osídlením, absencí velkých průmyslových podniků a zachovalou unikátní architekturou historických měst a vesnic. Přírodní i kulturní faktory tak vytvářejí z Třeboňska území mimořádně minimálně v evropském kontextu a zasluhující si co nejúčinnější ochranu.

Z hlediska rekreace má Třeboňsko, zvláště díky rybníkům, mimořádně vhodné prostředí pro regeneraci lidských sil (rybníky Svět, Opatovický, Dvořiště, Hejtmán, Staňkovský). Vodácky významné jsou Lužnice, Nová řeka i Nežárka. Mimo vodní plochy jsou nejpřitažlivějším rekreačním objektem lesy, jsou zdrojem zeleně, čistého vzduchu a klidu. Třeboňsko je také rájem vyznavačů cykloturistiky. Pro návštěvníky Třeboňska je rovněž přitažlivá návštěva některých historických a kulturních památek. Přírodním centrem je město Třeboň. Dále například při rakouských hranicích v lesnaté krajině ležící Chlum u Třeboně. Četné kulturní památky jsou ve Veselí nad Lužnicí a Stráži nad Nežárkou, charakter oblasti dotváří i místy zachovaná skladba vesnických sídel s řadou typických jihočeských selských lidových staveb. [2, 4, 29, 29, 33]

5.1.1 Přírodní podmínky a atraktivita

5.1.1.1 Reliéf

Třeboňsko je tvořeno mělkou Třeboňskou pávní s mírným sklonem od jihu k severu. Krajina je převážně rovinatá, nadmořská výška se pohybuje v rozmezí od 430 do 550 m n. m. Do okrajových partií (především na východě) zasahuje pásmo vyvřelých hornin a krajina má na rozdíl od většiny rovinatého území kopcovitý charakter. Částečně zabíhají do CHKO Třeboňsko i výběžky masivu Českomoravské vrchoviny v její severovýchodní a východní části. Na západ od Třeboňska se rozprostírá Českobudějovická pánev. Obě pánve jsou rozděleny tzv. Lišovským prahem.

Přírozenou osou krajiny je horní tok řeky Lužnice až po její soutok s Nežárkou. Necelá polovina oblasti je pokryta lesy. Vedle Fragmentů původních porostů jsou to většinou lesy kulturní. Menší část, asi jednu desetinu, zauímají vodní plochy – rybníky, řeky, stoky. Přibližně polovina oblasti je tvořena tzv. kulturní krajinou tj. poli, loukami, sídly a komunikacemi. Třeboňsko je v rámci České republiky poněkud netypickým chráněným územím. Chráněná tu totiž není krajina původní nebo minimálně narušená, ale krajina, která byla již od středověku intenzivně přetvářena. [33, 34, 37]

5.1.1.2 Geologie

Celá oblast vznikla postupným poklesáváním celého prostoru v rámci tektonicky narušeného komplexu krystalických hornin. Je vyplněna usazeninami druhohorního –

svrchnokřídového (senonského) až třetihorního stáří, které vývojově patří k mělkovodním jezerně-říčním sedimentům. Senonská sedimentace je plošně nejrozsáhlejší a nejmocnější výplní Třeboňské pánve. Skládá se ze střídající se vrstvy písků, štěrků, pískovců, slepenců a jílovců. V západní části území jsou tyto usazeniny tvořeny jíly, písky, diamonity, štěrky a písky, jíly a křemenci. Podél toků Lužnice a Nežárky se nalézají pleistocenní štěrkopískové naplaveniny, přičemž štěrkopísky v bezprostředním okolí řeky, v zaplavované nivě, jsou podstatně mladší, jsou to posglaciální aluviální naplaveniny. Okrajová území pánve, především na východě, vyplňuje pásma vyvěřelých hornin krystalinika.

Velice podstatnými a pro Třeboňsko typickými jsou kvartérní usazeniny rašeliny a rašelinné zeminy. Jsou to rašeliniště přechodového typu. Výskyt rašelinišť je podmíněn drenáží podzemních vod v plochých úvalech, kde nejsou vyvinuty mocné plochy štěrkopískových náplavů odvodňované povrchovými toky. Celkově je Třeboňsko v rámci Čech oblastí s největším zastoupením organogenních půd. Významnými jsou i další kvartérní usazeniny, a to váté písky. Vznikly navátím jemných písků z písčitých naplavenin Lužnice a Nežárky. Největší oblast s výskytem těchto písků je v 34 km dlouhém pásmu říčních teras od Majdaleny k Veselí nad Lužnicí. [37]

5.1.1.3 Hydrologie

Přírozenou osou území CHKO a tokem odvodňujícím podstatnou část Třeboňské pánve je řeka Lužnice. Délka toku v CHKO je 75 km, přičemž v horní části až po rybník Rožmberk bohatě meandruje. Pramení na rakouské straně Novohradských hor. Před Majdalenou se rozděluje na Starou a Novu řeku. Umožňuje tak vyrovnávat hladinu vod rybníků a zabraňuje protržení hrází a zmirňování průchodu povodňových vln rybníční soustavou. V této části se rovněž nachází přes 500 trvale zvodnělých tůní a starých meandrů. Díky tomu, že hospodářství v okolí řeky respektovalo její přírodní charakter, skýtá dnes toto území v sobě mnoho různých typů mokřadních ekosystémů, kulturních a přírodních luk a těžko prostupných houštin břehových porostů. Dalším relativně větším tokem je řeka Nežárka, odvodňující v délce 34 km severovýchodní část CHKO. Průměrný průtok Lužnice nad soutokem s Nežárkou je 5,09 m³/s, Nežárky nad soutokem 6,48 m³/s. Kvalita vody kolísá dle různých parametrů a na různých úsecích toků mezi 3. a 5. třídou čistoty vody (znečištění z Rakouska, z Třeboně, ze zemědělských a rybářských provozů a z Jindřichova Hradce). Řeka je hojně využívána pro vodní turistiku. Další významnější vodní toky jsou Dračice (12 km v CHKO) a Koštěnický potok (10 km).

Tento stručný výčet přirozených toků na Třeboňsko nepředstavuje všechny vodní toky, pro tento region je charakteristická nesmírně složitá síť umělých stok a kanálů. Slouží k vypouštění a napájení rybníků, které jsou charakteristickým krajinným fenoménem oblasti a základem tradičního třeboňského rybářství založeného na chovu kaprů.

Nejznámějším z těchto umělých kanálů je Zlatá stoka. Je dlouhá 47 km a je dílem Josefa Štěpánka Netolického. Pochází z let 1506-1520. Tímto počinem se Štěpánku podařilo odvodnit močály a propojit existující vodní díla. Průběh lze popsat takto – odbočuje z levého břehu Lužnice u samoty Pilař, napájí rybníky na d Třeboní, obtéká rybníky Opatovický a Svět a podél rybníků Velkého Tisého, Koclířova, Záblatského, Bošileckého a Horusického spěje k ústí zpět do Lužnice, jižně od Veselí nad Lužnicí. Celkem napájí 27 rybníků.

Dalším kanálem je Nová řeka, která měří 13,5 km. Tento kanál spojuje řeku Lužnici a Nežárku. Byla vystavěna v letech 1584-85, současně se stavěl i rybník Rožmberk. Hlavním úkolem kanálu je ochrana tohoto rybníku před povodněmi na Lužnici, které by mohly protrhnout hráz. Řeka odbočuje od pravého břehu Lužnice asi 5 km jihovýchodně od Třeboně a vlévá se do Nežárky nedaleko obce Mláka poblíž zámku Jemčina u samoty U Lopiců. Nová řeka má charakter přirozeného toku, podél ní se postupně vytvořila pestrá paleta luk, močálů a rozptýlené zeleně, proto celé toto území patří do I. zóny CHKO s nejvyšším stupněm ochrany. Do stejné zóny ochrany patří i Národní přírodní rezervace, kterou se stalo meandrující koryto řeky Lužnice zvané Stará řeka.

V tomto teritoriu se nachází celkem 465 rybníků o celkové rozloze 7484 ha. Největším z nich je Rožmberk o rozloze 658 ha (vodní plocha 489 ha), vzdálenost od Třeboně je asi 4 km. Objem vody dosahuje 5,860 mil. m³ a maximální hloubka je 6,9 m. Tento rybník je vlastně přehradou na řece Lužnici. Dokončen byl v roce 1590 pod vedením Jakuba Krčina z Jelčan a Sedlčan. Hráz rybníka je impozantním dílem, vody uvnitř jsou zadržovány dvojstupňovou hrází. Východní část Rožmberka je přírodní rezervací a vstup do ní není povolen.

Dalším velice známým dílem je rybník Svět v Třeboní. Svou rozlohou 214 ha patří mezi větší rybníky. Tento rybník má také svou bohatou historii. V letních měsících je rybník vyhledávaným místem, všech milovníků vodních radovánek.

Dalšími významnými rybníky jsou Horusický velký, Záblatský, Opatovický, Kaňov, Velký Tisý, Hejtman, Staňkovský. Celkem tvoří rybníky 16 rybníčních soustav (např. Nadějská, Chlumecká). Většina rybníků pochází z 16. století, kdy na Třeboňsku působili významní rybníkáři Štěpánek Netolický, Jakub Krčín z Jelčan a Sedlčan a Mikuláš Ruthard z

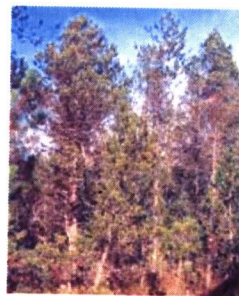
Malešova. Téměř 85 % rybníků je v současnosti ve vlastnictví akciové společnosti Rybářství Třeboň.

Pro Třeboňsko je významným faktorem velkoplošná těžba šterkopísků v nivách Lužnice a Nežárky, kde je vymezeno třináct dobývacích prostorů v různém stádiu těžby a rekultivace a řada dalších rozsáhlých výhradních i nevýhradních ložisek. [2, 26, 34, 37]

5.1.1.4 Flóra

Území CHKO/BR Třeboňsko je nesmírně bohaté na floru a vegetaci. V celé CHKO/BR se vyskytuje několik set druhů, z nichž řada patří mezi chráněné, kriticky ohrožené, silně ohrožené nebo ohrožené.

Bohatstvím třeboňské krajiny jsou rozsáhlé jehličnaté a listnaté lesy, v nichž rostou místní provenience středoevropských stromů a keřů. Jednou z nejvýznamnějších je lokální varieta borovice lesní (*Pinus sylvestris* var. *bohemica*) se štíhlým, rovným a jen na vrcholu větveným kmenem s vydatnou produkcí nesmolnatého dřeva. Dalším vzácným stromem je borovice blatka¹ (*Pinus rotundata* – obr. 1). Právě tato borovice blatka spolu s borovicí lesní a jejich vtroušeným křížencem tvoří na Třeboňsku rozsahem zcela unikátní rašelinné lesy. V těchto rašelinných lesech se vyskytuje i největší česká populace rojovníku bahenního (*Ledum palustre*) tvořící desítky hektarů souvislých porostů.

Obr. 1

Borovice blatka

Obr. 2

Černýš český

V suchých písčitých borech na Třeboňsku pomístně roste černýš český (*Melampyrum bohemicum* – obr. 2), mimořádně vzácný koniklec jarní (*Pulsatilla vernalis*) a zimozeleň okolíkátý (*Chimaphila umbellata*).

Jehličnaté lesy na jílovitých půdách vynikají v těchto nadmořských výškách neobvykle masovým výskytem třtiny chloupkaté (*Calamagrostis villosa*) a některých jatrovek obvykle vázaných na smrk - např. Bazzania trilobata, lišejník provazovka tlustovousá (*Usnea filipendula*), nebo vzácná houba kalichovka leptoniiová (*Omphalina epichysium*).

Zbytky listnatých hájů mají stále ještě bohatou květenu, zahrnující např. vratičku měsíční (*Botrychium lunaria*) či vzácnou v. heřmánkolistou (*B. matricifolium*), kopytník

¹ Veškeré fotografie použité v této kapitole pocházejí z www.trebonsko.ochranaprirody.cz

evropský (*Asarum europaeum*), svízel lesní (*Galium sylvaticum*), jaterník podléšku (*Hepatica triloba*) aj.

V lužních lesích a olšinách v nivách řek i na obvodu starých rybníků rostou mimo jiné mnoho vzácných kapradin. Například kapraď hřebenitá (*Dryopteris cristata*), kapradiník bažinný (*Thelypteris palustris*), hojný je rovněž chráněný bazanovec kytkokvětý (*Naumburgia thyrsoiflora*), stejně tak ve stokách žebratka bahenní (*Hottonia palustris*) a řada dalších.

Rozmanité květnaté a rašelinné louky či ostřicové porosty Třeboňska obsahují celou řadu druhů, které v celé střední Evropě mají jen několik málo izolovaných nalezišť, a které jsou ohroženy úplným vyhubením. Jsou to např. hrotnosemenka bílá (*Rhynchospora alba*), bahnička chudokvětá (*Eleocharis quinqueflora*) aj.

Obr. 3

Rosnatka okrouhlostá

Rostou zde i tři druhy hmyzožravých rosnatek - rosnatka okrouhlostá (*Drosera rotundifolia* – obr. 3), r. dlouholistá (*D. anglica*), r. prostřední (*D. intermedia*) a četné další chráněné druhy.

Květena živých rašeliníšť, jejich vývojových stadií a přechodů k rašelinistním lesům je reprezentována hlavně mimořádným množstvím druhů mechorostů. Roste zde např. rašeliník tupolistý (*Sphagnum obtusum*), suchopýr pochvatý (*E. vaginatum*) a suchopýr úzkolistý (*E. angustifolium*), rojovník bahenní (*Ledum palustre*), borůvka černá (*Vaccinium myrtillus*), vřes obecný (*Calluna vulgaris*) apod. Rostou zde rovněž vzácné řasy jako *Binuclearia tectorum*, houby -zubateček zavěšený (*Irpicodon pendulus*) apod.

Třeboňsko je proslulé druhově rozmanitou květenou stojatých i tekoucích vod. Mezi nejvzácnější druhy patří téměř vymizelý stulík malý (*Numphar pumila*), leknín bělostný (*Nymphaea candida* – obr. 4), který však zmizel z většiny svých stanovišť v důsledku eutrofizace vod.

Obr. 4

Leknín bělostný

V přilehlých rákosinách rostou vedle rákosu (*Phragmites australis*), orobince širolistého (*Typha latifolia*) a o. úzkolistého (*T. angustifolia*) i poněkud vzácnější zevar jednoduchý (*Sparganium emersum*) a z. vzpřímený (*S. erectum*) nebo silně ohrožený a chráněný z. nejmenší (*S. minimum*), pryskyřník veliký (*Ranunculus lingua*) či řezan pilolistý (*Stratiotes aloides*).

Z vzácných řas lze jmenovat *Batrachospermum vagum*, *Lemanea fluviatilis*, jediný výskyt v Čechách má zde *Nitella confervacea*, běžně roste ohrožená *Chara braunii*. Také

vodní a pobřežní flora však podléhá v posledních letech výrazným kvantitativním i kvalitativním změnám v závislosti na zvyšující se eutrofizaci povrchových vod.

Celá řada zvláštností rostlinstva na Třeboňsku se objevuje na periodicky obnažovaných rybníčních dnech a pobřežních písčínách. Jsou to jmenovitě mechorost trhutka Hübenerova (*Riccia huebeneriana*), kuřinka ostnosemenná (*Spergularia echinosperma*), a jiné. Většina těchto druhů je však silně ohrožena zánikem svých přirozených stanovišť v krajině a některé z nich jsou na Třeboňsku udržovány pomocí managementu.

Obr. 5

Koniklec jarní

Na suchých písčínách, vátých písčích a suchých lesních okrajích rostou na Třeboňsku suchomilné porosty se vzácnou nahoprutkou písečnou (*Teesdalia nudicaulis*), koniklem jarním (*Pulsatilla vernalis* – obr. 5), mateřídouškou úzkolistou (*Thymus serpyllum*), kostřavou vláskovitou (*Festuca filiformis*), čilimníkem řezenským (*Cytiscus ratisbonensis*), ostricí vřesovištní (*Carex ericetorum*) a jinými. [34, 37]

5.1.1.5 Fauna

Třeboňská krajina oplývá rovněž bohatstvím živočišstva. Vedle stálých obyvatel je řada druhů, které se zde zdržují jen po část roku, to jsou především ptáci.

Patrně nejcenějším ekosystémem Třeboňské pánve vyznačujícím se charakteristickou faunou bezobratlých jsou rašeliniště. Zvláštností je, že jsou to vlastně izolované ekosystémy velmi blízké mokřadní lesotundře. Na Třeboňsku se nachází v zóně listnatých lesů. Pro Třeboňská rašeliniště je charakteristická existence organismů, které jsou úzce vázány u nás pouze na tento biotop. Z velké části se jedná o tzv. glaciální relikty, organismy, které se díky specifickým podmínkám udržely na našem území od konce ledových dob. Je to například: žluťásek borůvkový¹ (*Colias palaeno* – obr. 6), jehož housenky jsou vázány na vlochyňi

Obr. 6

Žluťásek borůvkový

bahenní, modrásek stříbroskvrný (*Vacciniina optilete*), pouzdrovníček rojovníkový (*Coleophora ledi*) a mnoho dalších motýlů, zejména píďalek (*Geometridae*) a můr (*Noctuidae*). Dále někteří střevlíci (*Carabidae*) a drabčící (*Staphylinidae*), vážky (*Odonata*), chrostíci (*Trichoptera*), někteří zástupci stejnokřídlých (*Homoptera*), dvoukřídlých (*Diptera*) a další.

¹ Veškeré fotografie použité v této kapitole pocházejí z www.trebonsko.ochranaprirody.cz

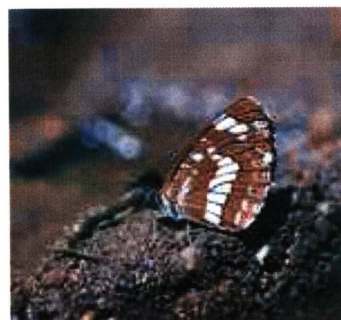
Z ostatních skupin bezobratlých např. někteří pavouci (*Araneae*).

Tyto organismy samozřejmě nejsou jedinými v této oblasti. Pro cestovní ruch je významný výskyt bodavého a obtížného hmyzu. Vedle organismů úzce vázaných pouze na tento biotop se na rašelinistích hojně nachází i množství organismů, které nejsou na tento biotop tak úzce vázány. Je možno je spatřit i mimo rašelinistě na dalších charakteristických biotopech Třeboňska - různých slatinách, zamokřených loukách, na okrajích rybníků apod.

Dalším nenahraditelným ekosystémem s charakteristickou faunou bezobratlých jsou i drobné stepní až lesostepní enklávy, konkrétně písčné lokality v okolí řeky Lužnice a nejsušší partie vyšších šterkových teras porostlé většinou řídkým borovým lesem. V těchto oblastech můžeme spatřit okáče voňavkového (*Hipparchia circe*), různé druhy nočních motýlů, dále mnoho teplomilných kutilek (*Sphecidae*), vos (*Vespoidea*), včel (*Apoidea*) a chalcidek (*Chalcidoidea*), někteří pavouci (*Araneae*) a mnoho dalších.

Řada teplomilných a pro Třeboňsko jedinečných a faunisticky zajímavých druhů se nachází na teplejších lokalitách s porosty listnáčů, především dubů, v okolí hrází a ve fragmentech lužního lesa v nivách řek. K nim patří např. tesařík obrovský (*Cerambyx cerdo*) nebo páchník hnědý (*Osmoderma eremita*) či *Saperda scalaris*. Významná společenstva bezobratlých jsou vázána na různé typy mokřadních ekosystémů Třeboňska, ať už v nivách řek nebo na rybnících. Jedná se např. o různé druhy vážek (*Odonata*), pošvatek (*Plecoptera*), střechatek (*Megaloptera*), chrostíků (*Trichoptera*), či některé druhy měkkýšů (*Mollusca*), koryšů (*Crustacea*), pavouků apod.

Z motýlů jsou nápadní třpytivě modří batolci červení (*Apatura ilia*) a duhová (*A. iris*) nebo největší denní motýl chráněný bělopásek topolový (*Limenitis populi*). Nejcennější není to, že celkový součet jednotlivých druhů v těchto ekosystémech je veliký, ale to, že počet jedinců jednotlivých druhů dosahuje obrovských hodnot, zatímco v jiných oblastech stejné druhy mizí. Jedinečná je velká populace bělopáska tavolníkového (*Neptis rivularis* – obr. 7), která se v Čechách vyskytuje pouze v Třeboňské pánvi a je zde vázána na rozsáhlé plochy tavolníku vrbolistého (*Spiraea salicifolia*).

Obr. 7
Bělopásek tavolníkový

Významná pro Třeboňsko je obrovská diverzita ekosystémů. Na trase pouhých několika desítek kilometrů se nachází v těsném kontaktu biotopy blízké mokřadní severské tundře, různé typy listnatých a jehličnatých lesů, teplé lesostepi, kulturní krajina, antropogenně podmíněné mokré louky, inundace řek a litorály rybníků.

Na Třeboňsku dosud přežívají některé druhy ve střední Evropě ohrožených ryb. Vyskytují se především v čistších úsecích Lužnice, v okolních tůních a slepých ramenech a v podhorské říčce Dračici. Jedná se např. o lipana podhorního (*Thymallus thymallus*), piskoře pruhovaného (*Misgurnus fossilis*), sekavce písečného (*Cobitis taenia*), mřenku mramorovanou (*Moemacheilus barbatulus*), mníka jednovousého (*Lota lota*), vranku obecnou (*Cottus gobio*) a další. Dosud zde přežívá i jediný místní zástupce třídy kruhoústých mihule potoční (*Lampetra planeri*).

Z obojživelníků bylo na Třeboňsku celkem zaregistrováno 12 druhů. Patrně nevýznamnějším druhem této skupiny je ropucha krátkonohá (*Bufo calamita* – obr.8). Její populace vázané na okraje mělkých pískoven a přilehlé suché šterkové terasy patří v Čechách k nejpočetnějším.

Obr. 8

Ropucha krátkonohá

Obr. 9

Zmije obecná

Vzhledem k tomu, že Třeboňsko je poměrně vlhká oblast s rozsáhlými lesy a vodními plochami, žije zde relativně málo druhů plazů, celkem šest. Nejohroženějším druhem je užovka hladká (*Coronella austriaca*), která v posledních 30 letech z většiny lokalit vymizela. Významný je výskyt zmije obecné (*Vipera berus* – obr. 9). Ostatní druhy jsou víceméně běžné.

Základ "zoologického bohatství" obratlovců Třeboňska však tvoří ptáci. Celkově zde bylo zaznamenáno 277 druhů ptáků, z nichž 182 druhů hnízdí nebo hnízdilo, z toho 79 patří mezi chráněné. Třeboňsko představuje pro další desítky druhů pravidelnou migrační zastávku či zimoviště. I když zde žijí díky rozsáhlým lesům a rašeliništím druhy lesní nebo druhy považované spíše za horské, nejtypičtějším pro tuto oblast jsou vodní ptáci či ptáci nějakým způsobem vázaní na mokřady. Obrovská koncentrace rybníků, stok a močálů dělá z Třeboňska nejen velice významnou ornitologicky bohatou krajinu v rámci České republiky, ale i střední Evropy.

Charakteristickými a typickými ptáky Třeboňska jsou brodiví. Zdejší kolonie párů volavky popelavé (*Ardea cinerea*) patří k největším ve střední Evropě. Na různých stavbách v obcích poměrně běžně hnízdí čáp bílý (*Ciconia ciconia*). Na lesy vázaný čáp černý (*Ciconia nigra*), se do oblasti Třeboňska začal šířit od východu v posledních desetiletích. Ostatní zde hnízdící zástupci brodivých, bukač velký (*Botaurus stellaris*), bukáček malý (*Ixobrychus minutus*), volavka červená (*Ardea purpurea*) a kvakoš noční (*Nycticorax nycticorax*) patří

mezi druhy vzácné a mizející. V roce 1983 na Třeboňsku vznikla hnízdní kolonie kormorána velkého (*Phalacrocorax carbo*).

Dalšími typickými druhy mokřadů jsou vrubozobí. Hnízdí zde např. husa velká (*Anser anser*). Významnými druhy jsou zrzohlávka rudozobá (*Netta rufina*) a hohol severní (*Bucephala clangula*). Mezi běžně hnízdící druhy patří např. kachna divoká (*Anas platyrhynchos*) a polák chocholačka (*Aythya fuligula*).

Charakteristickým dravcem oblasti je orel mořský (*Haliaeetus albicilla* – obr. 10). Hnízdí zde po stopadesátileté přestávce opět od roku 1984. Oblast je navíc pravidelným zimovištěm jedinců ze severu. Dalším typickým dravcem je i pochop rákosní (*Circus aeruginosus*). Vedle těchto pro mokřady typických druhů hnízdí na Třeboňsku dalších 11 druhů dravců.

Obr. 10
Orel mořský

Podobně jako v celé střední Evropě došlo i na Třeboňsku k poklesu početnosti některých zástupců hrabavých. Tetřívek obecný (*Tetrao tetrix*), Jeřábek lesní (*Bonasa bonasia*) v současné době přežívají v počtu několika málo kusů. Podobně došlo i k markantnímu poklesu početnosti některých bahňáků, jako např. břehouše černoocasého (*Limosa limosa*) či vodouše rudonohého (*Tringa totanus*). Naopak se zvyšují stavy v minulosti patrně nehnízdících vodoušů kropenatých (*Tringa ochropus*). Díky aktivním zásahům došlo ke zvýšení početnosti rybáka obecného (*Sterna hirundo*), který ochotně obsazuje umělé ostrůvky.

Obr. 11
Kulišek
nejmenší

Na Třeboňsku hnízdí celkem osm druhů sov. Např. výr velký (*Bubo bubo*), sýc rousný (*Aegolius funereus*) a kulišek nejmenší (*Glaucidium passerinum* – obr. 11).

Z řádu pěvců patří k nejcennějším druhům oblasti především některé druhy mokřadní avifauny, např. cvrčilka slavíková (*Locustella luscinioides*), sýkořice vousatá (*Panurus biarmicus*), rákosníci (*Acrocephalus*) a řada dalších. Zajímavé je postupné šíření slavíka modráčka (*Luscinia svecica cyaneacula*). Hnízdí zde od sedmdesátých let a jeho početnost se stále zvyšuje.

Na Třeboňsku byl prokázán výskyt přibližně padesáti druhů savců. Většinou jsou to druhy více či méně hojné po celém území ČR. Kvalitativní a především kvantitativní zastoupení této skupiny je dáno, hlavně u větších druhů, poměrně nízkou hustotou osídlení a relativně klidnými rozsáhlými plochami lesů a mokřadů. Za významné druhy je možno považovat pouze dva: celoevropsky ohroženou vydru říční (*Lutra lutra*) a losa (*Alces alces*).

Vydra patří v současné době mezi běžné druhy oblasti. Třeboňská populace patří patrně k největším a nejstabilnějším ve střední Evropě. Los se na Třeboňsku pravidelně vyskytuje od počátku sedmdesátých let, kdy se sem dostávali migrující jedinci z Polska. V současné době na Třeboňsku a v přilehlých lesních komplexech na severovýchodě existuje mikropopulace do 10 kusů. [10, 34,37]

5.1.1.6 Klima

Většina území Třeboňska patří do mírně teplé a mírně vlhké oblasti s mírnou zimou pahorkatinného typu. Na okrajích sem zasahuje typ vrchovinný, který je mírně teplý a mírně vlhký. Průměrná roční teplota ve střední části území (Třeboň) je 8°C, průměrná teplota ledna - 2,8 °C a průměrná teplota července 18 °C. Průměrné roční srážky dosahují 650 mm (600-700 dle nadmořské výšky). Průměrná délka trvání souvislé sněhové pokrývky je 50-60 dní s maximem 20-30 cm. Převládají západní a jihovýchodní větry.

Celkově je klima Třeboňska, zejména jeho pánevní části, do určité míry specifické a odlišuje se od okolních oblastí. Tato odlišnost je způsobena polohou a geomorfologií území i velkým zastoupením vodních ploch. Průměrná roční teplota je zde vyšší než by odpovídalo nadmořské výšce, stejně tak je delší i skutečná délka slunečního svitu. S vydatnými srážek se setkáváme v letním období. Charakteristickým je pro Třeboňskou pánev častý výskyt inverzních situací s bezvětřím, kdy dochází zejména v chladnější části roku k delším obdobím se stagnací vzdušných mas v pánvi. V těchto situacích se vyskytují rovněž časté mlhy. Nepříznivý vliv inverzních situací s nedostatečnou ventilací nemá na Třeboňsku naštěstí tak silný vliv na znečištění ovzduší neboť zde vyskytuje velmi málo větších emisních zdrojů. Případné problémy mají lokální charakter např. v centrech obcí s lokálním vytápěním na pevná paliva nebo v bezprostřední blízkosti zatíženějších komunikací. [3, 37]

5.1.2 Ochrana přírody

5.1.2.1 Chráněná krajinná oblast/biosférická rezervace Třeboňsko – CHKO/BR Třeboňsko

Hodnota kraje „okolo Třeboně“ je ve sféře přírodní i kulturní. Jeho význam má krajové i mezinárodní rozměry. Došel všeobecného uznání na poli přírodovědeckém,

národohospodářském i kulturním s řadou výsad a titulů. Základ všech těchto výsad je v rozmanitosti přírody úzce skloubené s činností člověka.

Chráněná krajinná oblast Třeboňsko byla zřízena výnosem Ministerstva kultury ČSR ze dne 15.11. 1979 pod č.j. 22.737/79. Rozkládá se v jihovýchodní části jižních Čech při hranicích s Rakouskem na ploše 700 km², kde se nachází přibližně 70 obcí a drobných sídel. Největší část oblasti leží na území okresu Jindřichův Hradec, dále pak zasahuje do okresů České Budějovice a Tábor. Velice podstatné je to, že Třeboňsko není původní, minimálně narušenou krajinou, tak jak tomu je u většiny chráněných území České Republiky i světa. Oblast byla od středověku intenzivně přetvářena, a dnes je ve stadiu druhotné biologické rovnováhy. Člověkem dosud nenarušená se do dnešních dob udržela především společenstva rašelinišť a některých suchých biotopů. Hlavně díky tomu, že lidé vytvořili rybníky, louky a pastviny, kde následně vznikly zcela nové biotopy. Dnes Třeboňsko představuje unikát, s velmi různorodými biotopy, které jsou koncentrovány na poměrně malé ploše.

Pro své kvality je Třeboňsko i jednou z šesti českých biosférických rezervací vyhlášených v rámci programu Člověk a biosféra (MAB) UNESCO, a to již od roku 1977. Svým charakterem může sloužit jako modelové území pro hledání souladu mezi zájmy ochrany přírody a krajiny a hospodářskými aktivitami respektujícími přírodní podmínky a ekologickou únosnost území.

V souvislosti s přistoupením Československa k Ramsarské konvenci na ochranu mokřadů v roce 1990 byla reprezentativní část rybníků a na ně navazujících mokřadních biotopů uvnitř CHKO zapsána jako mokřad mezinárodního významu podle Ramsarské konvence pod názvem "Třeboňské rybníky". Druhým cenným mokřadním územím Třeboňska spadajícím pod Ramsarskou konvenci jsou "Třeboňská rašeliniště".

Třeboňsko je i mezinárodně významným územím z hlediska ornitologického (Important Bird Area podle klasifikace ICBP, nyní Birdlife International), neboť představuje důležitou tahovou zastávku při migracích ptáků mezi severem a jihem Evropy.

Z hlediska ochrany přírodního prostředí je CHKO/BR Třeboňsko rozdělena do tří zón. Centrální (jádrová) zóna BR (1.zóna CHKO) zahrnuje nejcennější a nejméně poškozené části oblasti, chráněná většinou formou maloplošného chráněného území. Veškeré činnosti v této oblasti se musí podřítit ochrannému režimu dané oblasti. Nárazníková zóna BR (2. zóna CHKO) slouží jako ochranná zóna eliminující negativní vlivy okolního území na zónu centrální. Poslední zónou je přechodová zóna BR (3. Zóna CHKO). Slouží také k ochraně centrální zóny před vnějšími vlivy, regulační opatření jsou zde mírnější než v zóně nárazníkové. [10, 35]

Nejcennější části Třebońska jsou chráněny v 33 přírodních rezervacích a památkách o celkové rozloze 4 027 ha. Z toho je 5 v nejvyšší kategorii národní přírodní rezervace o celkové rozloze 1 836 ha, dále zde existuje 1 národní přírodní památka, 21 přírodních rezervací a 6 přírodních památek. V současné době je na území CHKO Třeboňsko přes 200 stromů chráněných státem jako tzv. památné stromy. Tyto jsou považovány z pohledu potenciálů cestovního ruchu za atraktivitu cestovního ruchu. [34, 37]

5.1.2.2 Maloplošně chráněná území

5.1.2.2.1 Rašeliniště, slatiniště, rašelinné lesy a louky

NPR Červené blato (331,4 ha). Jedná se o jedno z nejrozsáhlejších českých rašelinišť nižších poloh s rozlehlými porosty blatkového boru a podrostem rojovníku bahenního. Část rezervace byla v minulosti poškozena těžbou rašeliny, narušené plochy velmi dobře regenerovaly a vznikla pestrá mozaika různých rašelinných biotopů od bezlesí až po zapojený les různého složení s významnou florou a faunou často glaciálních reliktů.

NPR Žofinka (128,9 ha). Rezervace, která je součástí velkého rašelinného ložiska, je ukázkou konečné fáze přirozeného vývoje rašeliniště Třeboňské pánve s rozsáhlým blatkovým borem s podrostem rojovníku bahenního. Typická rašeliništní fauna a flora.

NPR Ruda (52 ha). Mezotrofní luční (pramenné) rašeliniště s četnými prameništi na jihovýchodním okraji rybníka Horusický, na převážné části své rozlohy dosud činné. Zachovala se zde velmi cenná boreální reliktní společenstva s řadou pro celé jižní Čechy významných druhů rostlin.

PR Losí blato u Mirochova (201 ha). Území navazuje na kdysi velmi cenné a v současnosti vytěžené Příbrazské rašeliniště. Na podstatné části rezervace se nacházejí rozvolněné porosty blatkového boru s rojovníkem bahenním. Velice pestrou mozaiku tvoří vypíchaná borkoviště a odvodňovací kanály v různém stupni zazemnění a regenerace. Útočiště ohrožené rašeliništní flory a fauny.

PR Trpnouzké blato (104,4 ha). Rašeliniště s porosty borovice blatky a komplexem sukcesního stadia po těžbě rašeliny.

PR Široké blato (116,9 ha). Lesní blatkové rašeliniště oligotrofního charakteru. Jedna z nejcennějších lokalit reliktního blatkového boru s podrostem rojovníku bahenního na Třeboňsku je konečnou fází přirozeného vývoje rašeliniště v nízkých nadmořských výškách.

PR Záblatské louky (108 ha). Rozsáhlé mezotrofní rašeliniště s komplexem luk a litorální porosty vegetace ve výtopě Záblatského rybníka. Vodní plocha rybníka plynule přechází přes zblochanové a rákosové porosty v rozlehlé rašelinné, zpravidla jednosečné louky. Útočiště řady ohrožených a chráněných druhů rostlin.

PR Horusická blata (53,7 ha). Vodní plocha rybníka přechází v charakteristickou hydroserii litorálních porostů, slatiniště, ostřicových, vrbových a olšových porostů a rašelinných mezotrofních luk. Významné hnízdiště vodních ptáků.

PP Soví les (20,3 ha). Reprezentativní úsek rašelinného lesa s vyšší druhovou, věkovou a prostorovou diverzitou dřevin. Na přestárlé borovice lesní jsou vázány cenné druhy bezobratlých, především brouků. Je zde vysoká koncentrace hnízdících vzácných druhů ptáků, včetně sov.

PR Rašeliniště Pele (11,3 ha). Přeplavovaná niva dvou meandrujících lesních potoků s četnými malými tůňemi se specifickou florou a faunou. Území svým charakterem nemá v Třeboňské pánvi obdobu.

PR Rašeliniště Hovízna (7 ha). Jedno z nejceněnějších rašelinišť na pramenných vývěrech, které je svým charakterem v Třeboňské pánvi ojedinělé. Území je přirozeným refugiem mnoha rostlinných i živočišných druhů.

PP Hliníř (4,6 ha). Menší přechodové rašeliniště s řadou malých mělkých tůňek, z nichž část v suchém období vysychá. Rašeliniště je útočištěm řady významných druhů rostlin a bezobratlých živočichů. [37]

5.1.2.2 Rybníky, rybníční litorály a navazující mokřadní stanoviště

NPR Velký a Malý Tisý (615 ha). Jedna z nejvýznamnějších rezervací představujících typické ekosystémy Třeboňska zahrnuje komplex jedenácti různě velkých rybníků s dominujícím Velkým Tisým a menší mokřadní, luční a lesní enklávy v okolí. Rybníky se vyznačují členitými břehy a rozsáhlými porosty litorální vegetace. Mezinárodně významné hnízdiště vodního ptactva.

PR Rybníky u Vitmanova (202 ha). Dva rybníky se zalesněnými ostrovy, s rozsáhlými porosty litorální vegetace a s rašeliništěm ve výtopě. Významné hnízdiště vodních ptáků zahrnuje jedinou třeboňskou hnízdní kolonii kormorána velkého.

PR Staré jezero (128,4 ha). Rybník s mohutnou hrází porostlou starými duby a výtopou s ostrovy, litorálními porosty a slatiništi s cennými rostlinnými a živočišnými společenstvy. Je zde vysoká koncentrace hnízdících vodních druhů ptáků.

PR Ruda u Kojákovíc (44,7 ha). Část výtopy rybníka s ostrovy a rozsáhlými porosty litorální vegetace, přecházejícími plynule v jehličnatý les. Významná botanická a ornitologická lokalita.

PR Rod (36,1 ha). Rybník s rozsáhlými litorálními porosty vytvářejícími ostrovy a členité břehy byl v době vyhlášení významným hnízdištěm vodního ptactva s dominující kolonií racků. Východní část rybníka přechází v rašeliniště s významnou květenou.

NPP Vizír (10,2 ha). Lesní rybník s malými přeplavovanými rašeliništi v okrajových částech východní zátoky, kde se vyskytují významné populace masožravých rostlin a dalších druhů rašeliništní flory. Kdysi významná lokalita leknínu bělostného.

PP Lhota u Dynína (7,3 ha). Okraj rybníka s rašelinnými podmáčenými loukami se vzácnými a chráněnými druhy rostlin. Část luk, které nejsou pro velké zamokření obhospodařovány, pozvolna zarůstá náletem dřevin.

PR Olšina u Přeseky (6,3 ha). Z velké části zazemněný rybník přechází přes husté vrbové porosty ve starou olšinu. Stromy jsou často na chůdových kořenech a v podrostu nachází útočiště mizející mokřadní květena. [37]

5.1.2.2.3 Vodní toky, aluviální mokřady, lužní lesy

NPR Stará řeka (745 ha). Rozsáhlé mokřadní a lesní území podél původního koryta řeky Lužnice. Řeka má přirozený charakter s mnoha meandry, břehovými nátržemi, písčnými výspami, trvalými i periodickými tůněmi a slepými rameny. Nachází se zde řada fragmentů tvrdého luhu a dalších typů původních lesů a rovněž rozsáhlé polokulturní a kulturní lesní porosty. Součástí rezervace je i 4 km dlouhé těleso Novořecké hráze s velkým množstvím starých dubů a část inundačního území Nové řeky s rozsáhlými močály.

PR Horní Lužnice (414,1 ha). Jeden z posledních zachovaných úseků nížinné meandrující řeky na území Čech. V periodicky přeplavované nivě lemované svahy říčních teras se nachází množství terénních depresí, slepých ramen, přibližně 140 různě velkých a hlubokých tůní a mozaika lužních porostů, zejména vrbín a olšin.

PR Novořecké močály (236,4 ha). Pravidelně přeplavované bažinaté území, které vzniklo v souvislosti s výstavbou rybníka Rožmberk a vybudováním umělého kanálu Nové řeky koncem 16. století. Mozaika tůní, močálů a bývalých luk v různém stádiu sukcese dřevin. Unikátní jsou hrázové porosty s převahou starých dubů a rozsáhlé mokřadní olšiny v různém stupni vývoje.

PR Výtopa Rožmberka (190,5 ha). Rozsáhlé území podél vtoku řeky Lužnice do rybníka Rožmberk s bohatě členitým pobřežím a rozsáhlými litorálními porosty, s plynulým přechodem do luk a přilehlých lesů. Vlivem téměř nulového spádu řeky došlo během staletí k sedimentaci řekou unášeného materiálu a ke vzniku malé říční delty ve velkém rybníku, která nemá jinde na Třeboňsku obdoby.

PR Na Ivance (132,4 ha). Přirozeně meandrující řeka Lužnice a její niva s více než dvaceti různě velkými tůňemi v různém stupni zazemnění. Extenzivní louky dnes zarůstající náletem dřevin. Rozsáhlé břehové porosty s dominujícími vrbami, olšemi a duby.

PR Meandry Lužnice (90,3 ha). Přirozený meandrující tok Lužnice a říční niva s mozaikou periodicky zaplavovaných depresí a desítkami tůní a slepých ramen v různém stupni zazemnění. V minulosti extenzivně využívané louky zarůstají náletem dřevin.

PR Krabonošská niva (36,3 ha). Přirozený tok Lužnice se sítí slepých ramen a dvaceti tůňemi v různém stupni zazemnění. Pravobřežní pozvolnější svahy terasy pod bývalou obcí Krabonoš a část nivy jsou tvořeny nekosenými lučními společenstvy. Rezervace navazuje proti proudu Lužnice na rakouské chráněné území Lainsitzniederung a směrem po proudu na PR Horní Lužnice.

PR Dračice (8,1 ha). Říčka podhorského charakteru s četnými balvanitými úseky protékající úzkým údolím, které má v některých částech charakter skalnatého kaňonu. Útočiště významných populací ohrožených živočichů. Ve srovnání s převážnou částí Třeboňska výjimečné území charakterizující východní kopcovitý okraj pánve s výchozy krystalinika. [37]

5.1.2.2.4 Teplomilná stanoviště váťých písků a skalních výchozů, lesy na krystaliniku

PR Pískový přesyp u Vlkova (0,84 ha). Izolovaný pískový přesyp 1 km severozápadně od Vlkova. Přesyp má dosud poměrně dobře zachovalý charakteristický původní tvar, který je nápadný převýšením o 4-6 m nad okolní krajinou i z velké dálky. Refugium pískomilné květeny a fauny.

PP Slepíčí vršek (1,87 ha. Pískový přesyp 0,5 km severně od obce Lužnice. Přesyp má dosud poměrně dobře zachovalý charakteristický původní tvar, který je nápadný převýšením 3-4 m nad okolní krajinou. Refugium vzácné pískomilné květeny a fauny.

PP Kozí vršek (0,38 ha). Rulový kopeček v těsné blízkosti železniční trati chráněný již začátkem 20. století pro bohatý výskyt koniklece jarního s typickou doprovodnou vegetací mělkých a živinami chudých půd.

PR Bukové kopce (10,4 ha). Fragment bučiny uprostřed komplexu hospodářského lesa s převahou jehličnanů. Jeden z posledních zbytků květnaté bučiny s typickou květenou a faunou. Území reprezentuje východní okraj Třeboňské pánve se zvlněným reliéfem na výchozech krystalinika.

PP Pískovna u Dračice (7,5 ha). Bývalá těžebna štěrkopísku se skalními výchozy obnaženými těžbou, xerothermní biotopy skalních výchozů a obnažených písků, drobné mokřadní biotopy a sukcesní plochy, rostlinná a živočišná společenstva s výskytem ohrožených druhů (ropucha krátkonohá). [37]

5.1.3 Stav životního prostředí

Přestože z celkového pohledu se stav životního prostředí na Třeboňsku jeví jako velmi dobrý, i zde se setkáváme s některými problémy. Souborná kvalita životního prostředí je v rámci České Republiky hodnocena na Třeboňsku třídou I., tj. jako prostředí vysoké úrovně. [27]

Stupeň znečištění ovzduší je v tomto regionu poměrně nízký. Na tomto pozitivním stavu se podílí mnoho faktorů. Jedná se o geografickou polohu, řídké osídlení oblasti (cca 40 obyvatel na km²), vysoký podíl lesů a ostatních ploch, poměrně řídká dopravní síť a především absence větších průmyslových podniků, které by mohly výrazně narušit čistotu ovzduší.

Největším problémem z hlediska životního prostředí na Třeboňsku je kvalita vod. Tuto kvalitu ovlivňují především splachy živin z živočišné výroby. Specifickým problémem Třeboňska byla vysoká produkce kejdy z roštových výkrmů prasat, tato produkce však poklesla po roce 1990 spolu s útlumem zemědělství. Stav vody v řece Lužnici je až po rybník Rožmberk poměrně dobrý, napomáhají tomu především čističky odpadních vod v Suchdole nad Lužnicí, v Nové Vsi nad Lužnicí a také v Rakouském Gmündu. Do samotného Rožmberka pak přichází částečně znečištěná voda z Třeboně, a to způsobuje, že voda pod Rožmberkem je poměrně špatné kvality. Velkým problémem je, samozřejmě především v letním období, znečištění rybníků, které jsou využívány k rekreaci. Do této skupiny rybníků patří zejména Svět, Hejtman, Staňkovský, Podřezaný ale i mnoho dalších. Lepší situace je v jezerech ve vytěžených pískovnách. [34, 37]

5.1.4 Společenské podmínky a atraktivita

5.1.4.1 Historický vývoj Třebońska

Třeboňsko bylo ještě v dobách vzniku českého státu těžce přístupné. Postupem času přišel do jižních Čech Vítek z Prčice, od něhož se odvozuje rozsáhlý rod Vítkovců. Světelský klášter prodal Třeboni v 13. století vnukům Vítkovým Pelhřimovi a Ojířovi. Za Landštejna byla již Třeboň tržní osadou a koncem 13. století hrazeným Městečkem s tvrzí a kostelem. Po Vilémově smrti prodali roku 1366 jeho synové třeboňské panství příbuzným Rožmberkům (rovněž Vítkovcům, měli ve znaku červenou růži v bílo-stříbrném poli).

S jejich příchodem nastala doba rozmachu. V roce 1505 zemřel Rožmberk Vok, který položil základy k rozkvětu Třebońska. Ještě výrazněji se o Třeboňsko zasloužil jeho bratr Petr. Po jeho smrti přešlo dědictví na synovce, staršího (tehdy ještě nezletilého) Viléma a později na mladšího Petra Voka. Ten v roce 1602 přesídlil se svým zredukovaným dvorem a úřednictvem do Třeboně. Petr Vok zemřel roku 1611. Dědictví připadlo příbuzným, z části hraběti Zrinskému, z části (včetně třeboňského panství) Janu Jiřímu ze Švamberka, který se zhrozil dluhů váznoucích na pozůstalosti a majetek připsal svému synu Petrovi. Ten zemřel v roce 1620.

V roce 1660 postoupil Leopold Vilém Habsburský Třeboň i panství na úhradu dluhů a některých služeb hraběti Janu Adolfo Schwarzenbergovi. V držení rodu Schwarzenbergů zůstala Třeboň do roku 1945 s výjimkou rybníků, které převzal stát již v pozemkové reformě po první světové válce.

V roce 1949 bylo město prohlášeno městskou památkovou rezervací a od roku 1960 má statut lázeňského města. Území Třebońska bylo 1.3.1977 zařazeno do světové sítě Biosférických rezervací v rámci programu Člověk a biosféra (MAB), jež je jedním z nejvýznamnějších programů UNESCO mezinárodní organizace pro vědu, výchovu a kulturu. V roce 1979 došlo k vyhlášení CHKO Třeboňsko. Ve velké konkurenci českých historických měst získala Třeboň prvenství za program regenerace městských památkových rezervací a zón s titulem „Historické město roku 1997“. [3]

5.1.4.2 Kulturněhistorické památky Třebońska

Hamr

Nachází se zde renesanční kostel Nejsvětější Trojice od Vincence Vogarelliho, zevně se sgrafity. Před ním je pozoruhodná zvonice s dřevěným patrem a mansardovou střechou. Na

Ostrově v řece Nežárce sídlila na počátku husitských válek sekta Adamitů. Odtud podnikali výpady do okolí. Roku 1421 vypravil proti nim Žižka Bořka Klatovského, jehož lidem se podařilo sektu zničit.

Lomnice nad Lužnicí

Nachází se zde jednolodní gotický kostel sv. Václava, stavebně upravovaný v roce 1862, dále jednolodní kostel sv. Jana Křtitele z 2. poloviny 14. století. Malebná radnice je původně renesanční, přestavěna v roce 1803. Toto město je rodištěm básníka a spisovatele Šimona Lomnického z Budče (1552 – 1622).

Dunajovice

Obec přibližně 7 km na severozápad od Třeboně, která leží po Dunajovickou horou. Z úbočí hory je nejlepší rozhled po Třeboňsku. Historickou památkou je barokní kaple z 18. století, k níž vede křížová cesta. V blízkosti se nachází zatopený lom.

Jemčina

Významný barokní lovecký zámek vznikl v několika etapách během 2. poloviny 18. století, poslední úprava byla v roce 1875. Do roku 1991 sloužil jako kasárna. U zámku se nachází rozsáhlá obora, jejíž velkou část zničila v roce 1822 vichřice.

Lutová

Lutová se nachází 4 km severně od Chlumu u Třeboně. Již ve 14. století zde stála tvrz pánů z Landštejna, po nich přešla do majetku Rožmberků, až nakonec v 16. století připadla k chlumskému panství. Západně od vsi stojí zřícenina kostela, zrušeného roku 1786. Na hřbitově je umístěna velmi hodnotná barokní křížová cesta z 18. století.

Mláka

Nachází se zde barokní kostel Zasnoubení P. Marie necelá kilometr severovýchodně od vsi, původně stavěný jako poutní v letech 1744 – 1769. U kostela stojí památný strom dub letní (stáří asi 300 let, výška 19 m, obvod kmene 660 cm).

Stráž nad Nežárkou

Dnešní podobu získal zámek přestavbou po roce 1715. V letech 1914 – 1930 byla majitelkou česká sopranistka světového významu Ema Destinová. Mezi další patří jednolodní gotický kostel sv. Petra a Pavla, který je z konce 14. století. Nachází se zde řada významných maloměstských domů, zejména empírový čp. 9 a 32 a usedlost čp. 135. Na náměstí stojí dvě kašny, jedna s obeliskem z 1. poloviny 19. století.

Pomník Emy Destinové

Žulový pomníček u Nové řeky se nachází v místech, kde slavná pěvkyně Ema Destinová ráda lovila ryby. Je na něm její vlastní text: „Žijící, jež smíte dosud všechny tyto

krásy zřít, vzpomeňte si při přeletu sněhobílých racků samot duše mé, jež dozajista vtělena do některého z nich, znovu vždy se vrací v místa štěstí mého zaslého.“

Majdalena

Ves je významným letoviskem a tradiční zastávkou vodáků. Ve středověku zde byla poustevna s kaplí z let 1397 – 1400, přestavěnou v roce 1534, v 19. Století rozšířenou a přestavěnou na kostel sv. Maří Magdalény.

Rapšach

První zmínky jsou ze 12. století. Architektonicky zajímavým je pouze kostel z 15. století. V blízkém okolí se nacházejí typické samoty, jimž se zde říká jednoty. Všechny mají svérázný název – Londýn, Paříž, New York. Jižně od vsi se rozkládají blata, rašeliniště o rozloze 270 ha.

Chlum u Třeboně

Barokní zámek v Chlumu byl postaven na místě tvrze v roce 1710. Dnešní podobu získal novobarokními přestavbami ve 2. polovině 19. a začátkem 20. století. Jeho vlastníkem před 1. světovou válkou byl František Ferdinand d'Este. Významný je také zámecký park (20ha), kde roste velké množství vzácných stromů a keřů. Další památkou je barokní poutní kostel Nanebevzetí P. Marie. Na schodišti a kolem se nacházejí hodnotné barokní sochy světců.

Suchdol nad Lužnicí

Kostel sv. Mikuláše byl založen v roce 1364, jako první jihočeský dvojloďný kostel s jediným středním sloupem. Hlavní oltář s obrazem sv. Mikuláše od R. Váchy je z roku 1887. [30, 32, 33]

5.1.4.3 Kulturněhistorické památky Třeboně

V centru městské památkové rezervace se nachází protáhlé **náměstí T. G. Masaryka** obklopené měšťanskými domy s renesančními a barokními štíty. Nejcennější je dům **čp. 97 U bílého koníčka**. Dům **čp. 89** patřil **Štěpánkovi Netolickému** (pamětní deska). Mezi další památky patří **radnice**, dále **Hradecká brána** (poslední přestavba v roce 1875), **Svinecká brána** (vrcholná ukázka jihočeské renesance z let 1562 – 1569), nedaleko ní se nachází **Novohradská brána** (vlevo od ní Pivovar Regent Třeboň), v sousedství zámku **pak brána Budějovická**. Uprostřed náměstí stojí renesanční kamenná kašna z roku 1569. Vedle kašny stojí barokní **Mariánský sloup**.

V **zámku** v Třeboni je umístěna stálá expozice historie Třeboně a treboňského rybníkářství. V zámeckých interiérech může návštěvník vidět dochované malby Tomáše Třebechovského v Dvořanské světnici, freskovou výzdobu erbovního sálu, dokumenty doby husitské, doklady o době Petra Voka a nejslavnějších českých rybníkářů, J. Š. Netolického aj. Krčina z Jelčan.

Počátkem dvacátých let, po první pozemkové reformě, Schwarzenbergové zámek opustili, poté sloužil po několik let jako hotelové zařízení. Po válce v roce 1945 byla nad zámkem zavedena národní správa a v roce 1947 byl treboňský zámek zestátněn. Na zámku byla za posledních 30 let provedena řada oprav a zejména restaurátorských prací. Ve sklepení zámku byla otevřena expozice strašidel zemí koruny české.

Zámecký park byl založen Petrem Vokem, má plochu 6 ha, obnoven byl v roce 1680. Podstatnou část zámku užívá **Státní oblastní archiv Třeboň**, který náleží k nejstarším archivům svého druhu v České Republice. Jeho úkolem je pečovat o Jednotný archivní fond na jihu Čech. Archiv není přístupný prohlídkám, jeho fondy lze nastudovat v badatelně ústavu.

Mezi další památky patří **klášter**, který tvoří uzavřený areál budov v okruhu městských zdí, **Divadlo J. K. Tyla** a **Děkanský kostel sv. Jiljí**, který se připomíná již v roce 1574. Ocítl se téměř na samém břehu tehdy dokončovaného rybníka Svět. Jeho zvláštností je dvojloďí, které zde bylo provedeno poprvé v českých zemích a ve vzácné výtvarné čistotě. Gotickou klenbu dvojloďí podpírají čtyři štíhlé sloupy stojící v podélné ose kostela. Koncem 14. století byl kostel vyzdoben tabulovými oltářními obrazy od tzv. Mistra treboňského oltáře a opukovou sochou Madony s děckem, jedním z nejkrásnějších výtvorů českého sochařství. Od poloviny 15. století zde vznikají nástěnné malby. V letech 1897 – 1903 byla při generální opravě kláštera i chrámu uskutečněna regotizace věže kostela sv. Jiljí, při níž předchozí barokní bání nahradil tvrdý jehlan. Při této opravě byly také odkryty veškeré zabílené malby.

Schwarzenberská hrobka byla postavena rodem Schwarzenbergů jihozápadně od města poblíž rybníka Svět podle plánů vídeňského stavitele Schmidta v letech 1874 – 1877 v podobě novogotické centrály s předsunutou věží a schodištěm. Vlastní hrobka se nachází pod úrovní terénu i hladiny rybníka Svět. Aby voda z písčité půdy neprosakovala základem stavby, byl okolo ní zřízen vzduchový kanál, široký 60 cm a hluboký 3 metry. Ten odvádí vodu od stavby a zajišťuje tak suché prostředí hrobky.

Hrobka Schwarzenbergů je jednou z architektonicky nejpozoruhodnějších památkových staveb jižních Čech. Pořádají se zde různá komorní představení, působivé

koncerty, zejména varhaní. Hrobka je přístupná veřejnosti a stává se častým cílem návštěvníků Třebońska. [33]

5.1.4.4 Kulturní zařízení a akce

Lze konstatovat, že přestože se kulturní akce konají po celý rok, většina se jich odehrává v letní sezóně (tabulka č. 1). Nejvýznamnějším centrem všech těchto akcí je samozřejmě město Třeboň. Srdcem kulturního života města je bezpochyby 170 let staré empírové Divadlo Josefa Kajetána Tyla, kde se po celý rok konají divadelní představení, koncerty a společenské akce. V průběhu letní sezóny probíhá velké množství kulturních akcí na náměstí, na nádvoří třeboňského zámku, ve Schwarzenberské hrobce a v kostele Panny Marie Královny a Sv. Jiljí. Výstavy se konají nejen ve Výstavní síni Pod věží v areálu tzv. staré radnice, ale také v Zámecké galerii a Galerii U Míšků.

K tradičním kulturním akcím v Třeboni patří v březnu divadelní přehlídka amatérských loutkařských a činoherních souborů jihočeského regionu pod názvem Pohádková Třeboň, Třeboňské kulturní léto (červen – srpen) pořádané jako soubor koncertů komorních souborů v Děkanském kostele Panny Marie Královny a sv. Jiljí a Schwarzenberské hrobce. Mezi další významné kulturní akce patří Třeboňské jarmarky či městské slavnosti.

Za zmínku určitě stojí především folkový festival Okolo Třeboně, který se koná již tradičně na počátku letních prázdnin. Na tuto akci pak navazuje folkový koncert zpátky do Třeboně, který se koná v srpnu a uzavírá tak letní prázdniny. Dalšími zajímavými kulturními akcemi jsou Čochtanova Třeboň a Hudební slavnosti Emmy Destinové v Třeboni, historická slavnost Krčínova Třeboň či zábavná prezentace třeboňských lázní zvaná Lázeňská Třeboň. Čochtanova Třeboň je spjata s trhy na náměstí T. G. Masaryka, výstavami, průvodem a samozřejmě také zábavním večerem pro všechny. Rozloučit se sezónou se do Třeboně už pravidelně jezdí Divadlo Jára Cimrmana. Dvě akce, které jsou určeny pro mladší generaci, jsou Vodácký flám a Benátská noc, které se konají v červenci v Suchdole nad Lužnicí. Tradicí, která se dodržuje především na vesnicích, jsou masopustní veselice. Setkat se s nimi je možné především v únoru na mnoha místech Třebońska.

Specialitou Třebońska jsou podzimní výlovy rybníků, které se staly opravdovou atrakcí místních i návštěvníků. Lidé zde mohou spatřit tradiční způsob lovení, který se od středověku příliš nezměnil, se vším co k tomu patří. [33, 36]

Tabulka č. 1: Přehled kulturních akcí

Kulturní akce	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Pohádková Třeboň												
Třeboňské kulturní léto												
Anifest												
Třeboňské kulturní léto												
Okolo Třeboně												
I. prázdninový trh												
Krčínova Třeboň												
Lázeňská Třeboň												
Čochtanova Třeboň												
Rybářské slavnosti												
Eurorando												
Vánoční trhy												

5.1.4.5 Sportovní a zábavní zařízení a akce

Je celkem jasné, že nejvíce sportovních zařízení se nachází opět v Třeboni a jejím nejbližším okolí. Poblíž rybníka Svět v Třeboni je k dispozici celkem 6 tenisových kurtů. Sportovní areál Tyršův stadion v centru města nabízí hřiště pro házenou, volejbal, nohejbal a ovál pro atletiku.

Sport – centrum Doubí u Třeboně je areál rozkládající se přibližně na 7 ha převážně travnatých ploch na břehu Opatovického rybníka. Sport – centrum Doubí nabízí množství různých typů ubytování v bungalovech, srubech a chatkách. Sportovní hala je upravena pro veškeré míčové hry (kompletní vybavení pro gymnastiku, fitness – centrum, tenis apod. Vedle sportovní haly se nachází dobře upravovaná travnatá plocha fotbalového stadionu. V areálu je také možno využít již zmíněné tenisové kurty (asfalt i antuka, basketbal, volejbal, nohejbal a házenou. Ke sportovnímu využití je možné využít i tělocvičen některých treboňských škol.

S možnostmi ke sportovnímu vyžití se také návštěvník setkává v některých kempech a tábořištích. Významná je i existence několika půjčoven kol, lodí a dalších sortovních potřeb.

Mezi důležité sportovní akce se řadí veslařské závody, které se konají v průběhu léta na hladině rybníka Svět v Třeboni, stejně tak jako jachtařské závody. Sportovní hala v Třeboni je místem, kde je možné navštívit prvotní zápasy v házené a mnoho dalších sportů.

Dvě akce, určené pro vodáky, ale i zájemce z řad diváků, se konají v Suchdole nad Lužnicí. Nejprve je to v březnu Odemykání Lužnice a poté v říjnu Zamykání Lužnice, obě také spojené se všeobecným veselím. Mezi netradiční druh sportovní akce patří i neckyáda v Majdaleně. Jelikož je Třeboňsko krajem rybníků, nabízí svým návštěvníkům také možnost sportovního rybolovu a v poslední době i stále oblíbenější birdwatching. Na Třeboňsku jsou přímo ideální podmínky pro pěší turistiku a v poslední době stále více oblíbenější cykloturistiku. [33, 36]

5.1.4.5.1 Sportovní rybolov

Rybaření je činností, která k Třeboňsku neodmyslitelně patří.

Podle § 11 zákona č. 102/63 Sb. je sportovní rybolov upraven takto: Lovit ryby a jiné vodní živočichy v rybářských revírech mohou jen občané, kteří mají rybářský lístek a povolenku vydanou uživatelem revíru.

K rekreačnímu rybaření je určeno pět rybníků: Svět, Dvořiště, Staňkovský, Hejtmán a Nový Kanclíř. Pro každý rybník platí jiný režim a jiná pravidla provozování rekreačního rybaření. Rozdíl se týká zejména prodeje pověření, pravidel lovu, způsobu nakládání s úlovky. Na některých prodejních místech zájemci mohou získat cenné rady, zakoupit si návnady, případně zapůjčit rybářské potřeby.

Nejčastějšími úlovky na zdejších rybnících jsou vyhlášení Třeboňští kapři. Nutno připomenout, že Třeboňský kapr je mezinárodně chráněné označení původu. Dále je možné ulovit amury, štiky, candáty, sumce, cejny, plotice, líný, okouny, perlíny a v poslední době i boleny. Rybníky určené k rekreačnímu rybaření jsou po celý rok průběžně zarybnovány. [32, 33, 36]

5.2 Realizační podmínky

5.2.1 Doprava – dopravní dostupnost

Dopravní síť, kterou je možné použít pro příjezd do Třeboňska, není příliš hustá. Přesto v sobě zahrnuje jak silniční tak i železniční dopravu. V průběhu devadesátých let postupně převzala doprava silniční vedoucí postavení oproti dopravě železniční, jejíž regionální tratě ztrácejí na hospodářském významu. Nejbližší letiště se nachází v Českých Budějovicích.

Hraniční přechody s Rakouskem, které se nacházejí v tomto regionu jsou Halámky – Neunagelberg, České Velenice – Gmünd a Nová Bystřice – Grametten. [32]

5.2.1.1 Silniční doprava

Silniční síť pokrývající Třeboňsko se skládá kromě jiných ze dvou hlavních tahů. Prvním z tahů je směr sever – jih, který je tvořen hlavním komunikačním spojením silnice E 49. Tato silnice probíhá městy Veselí nad Lužnicí – Lomnice nad Lužnicí – Třeboň – Majdalena – Suchdol nad Lužnicí – Halámky až ke státní hranici s Rakouskem. Silnice se u Veselí Nad Lužnicí napojuje na silnici E 55 ve směru České Budějovice – Praha.

Druhým tahem je silnice E 551 ve směru západ – východ. Spojuje města České Budějovice – Třeboň – Jindřichův Hradec. Podle vládního usnesení č. 631 z 10.11.1993 byla v úseku České Budějovice – Třeboň navržena čtyřproudá silnice. Část byla uvedena do provozu v roce 1999, z Třeboně doprava pokračuje po původní trase silnice E 551.

Zanedbána je v naprosté většině údržba a rozvoj místních komunikací ve venkovském území. Dopravní obslužnost je zajišťována především autobusy a je nedostatečná zejména v menších a okrajových sídlech. Síť nově budovaných cyklostezek a cyklotras v návaznosti na regionální systémy má význam v ohledu rozvoje cestovního ruchu. [32, 36]

5.2.1.2 Železniční doprava

Územím Třeboňska probíhá odbočka železniční trati Praha – Tábor – Veselí nad Lužnicí – České Budějovice a to ve směru Veselí nad Lužnicí – Lomnice nad Lužnicí – Třeboň – České Velenice. Většina spojů na tomto úseku má charakter osobních vlaků. Celá trať protíná Chráněnou krajinou oblast Třeboňsko.

Kdysi poničenou a zaostalou železniční zastávku Třeboň – lázně, kterou podle propočtů denně využije kolem 500 cestujících, otevřely v říjnu 2002 České dráhy po náročné rekonstrukci. Vznikla tak nová moderní bezbariérová železniční stanice. [36]

5.2.2 Ubytovací a stravovací služby

Na Třeboňsku si návštěvník může vybrat z poměrně široké nabídky ubytovacích zařízení. Nacházejí se zde hotely, penziony, ubytovny, autokempy, vodácká tábořiště, dětské tábory i ubytování v soukromí.

Chlum u Třeboně a Staňkov jsou obce s největší ubytovací kapacitou. Obě místa jsou oblíbenými letovisky. Mezi hlavní důvody jejich oblíbenosti patří zejména okolní krajina plná lesů a rybníků a také možnost nenáročných výletů do okolí. Hlavní složkou celkové ubytovací kapacity jsou zde početné autokempy. Na dalším místě v počtu lůžek stojí samotné město Třeboň, které je navštěvováno díky přírodním a kulturním krásám.

Třeboňsko je místem s poměrně velkým množstvím objektů individuální rekreace i rekreačních služeb. Mezi největší problémy ale patří jejich nerovnoměrné rozložení. Místa jako je Suchdol nad Lužnicí, Staňkov nebo Chlum u Třeboně disponují velkým počtem objektů individuální rekreace a tudíž jsou často přetěžována, zatímco jiná místa nejsou využívána vůbec. Takovým katastrem, kde neexistuje téměř žádná možnost ubytování, je katastr obce Nová Ves u Klikova.

Obecně lze říci, že Třeboňsko je oblíbeným místem chatařů a chalupářů, stejně tak návštěvníků, kteří využívají rekreační objekty poskytující služby. [32, 36]

Přehled hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu podle kategorie a podle okresů je znázorněn v tabulce č. 2.

Tabulka č.2: Hromadná ubytovací zařízení cestovního ruchu podle kategorie a podle okresů k 31. 12. 2004

Hromadná ubytovací zařízení podle kategorie a podle okresů k 31. 12. 2004									
Kraj, okresy <i>Region, districts</i>	Hromadná ubytovací zařízení celkem <i>Collective accommodation establishments, total</i>	v tom							
		hotely a podobná ubytovací zařízení celkem <i>Hotels and similar accommodation establishments, total</i>	v tom			ostatní hromadná ubytovací zařízení celkem <i>Other collective accommodation establishments, total</i>	v tom		
			hotely ***** <i>Hotels *****</i>	hotely **** <i>Hotels ****</i>	ostatní hotely a penziony <i>Other hotels and boarding houses</i>		kempy <i>Tourist campsites</i>	chatové osady a turistické ubytovny <i>Holiday dwellings and hostels for tourists</i>	ostatní hromadná zařízení jinde nespecifikovaná <i>Other collective accommodation establishments n.e.s.</i>
Jihočeský kraj	1 007	521	1	19	501	486	113	126	247
České Budějovice	119	74	-	5	69	45	11	10	24
Český Krumlov	273	153	1	5	147	120	24	32	64
Jindřichův Hradec	198	99	-	4	95	99	35	22	42
Písek	80	27	-	1	26	53	10	17	26
Prachatice	190	103	-	1	102	87	11	27	49
Strakonice	58	23	-	-	23	35	8	8	19
Tábor	89	42	-	3	39	47	14	10	23

Zdroj: Český statistický úřad

Zdroj: Český statistický úřad.

5.2.2.1 Ubytovací zařízení

Chaty a chalupy

Celá oblast je ve velké míře využívána k chataření a chalupaření v objektech individuální rekreace. Chaty se nacházejí především podél řek, především Lužnice a také podél rybníků Staňkovský, Hejtman atd. Chalupy využívané k rekreaci nalezneme téměř ve všech obcích celé oblasti. V některých místech jsou také hojně využívány i rekreační objekty různých firem a podniků.

Kempy a veřejná tábořiště

Téměř všechny kempy na území Třebońska jsou tradičně situovány do míst, kde se nabízí i možnost koupání. Vybavenost kempů a tábořišť se v poslední době zlepšila, a to především v oblasti Chlumu u Třeboně a Staňkova, kde se zlepšila vybavenost sociálními zařízeními. Kempy se od sebe odlišují především formou ubytování, kdy někde je možné pouze ubytování ve stanech, jinde jsou chatky určené především pro čtyři osoby.

Dětská tábořiště

Území Třebońska je také hojně využíváno pro letní dětskou rekreaci formou dětských táborů. Většinou se jedná o sezónní dětské tábory s provizorním zařízením, které musí být po skončení táboření odklizeny. Právě toto odklizení se stává na některých místech problémem, protože úklid není proveden důkladně a po tábornících tak zůstávají naprosto nevhodné stopy.

Vodácká tábořiště

Pro vodáky jsou k dispozici stálá vodácká tábořiště, která jsou vybavena sociálním zařízením, stánky s občerstvením. Vodácká tábořiště se nacházejí podél řeky Lužnice. Protože však kapacita v tábořištích není dostatečná, je běžné vidět vodáky podél celé řeky.

Ubytovny

Kromě klasických ubytoven, v nichž se na Třeboňsku lze ubytovat, je možné využít také během letních prázdnin ubytování v domovech mládeže.

Ubytování v soukromí

Ubytování v soukromí je nabízeno hlavně v oblastech hojně navštěvovaných turisty. Doplnuje se tak celková nabídka ubytování. Samozřejmě největší možnost ubytování v soukromí nabízí město Třeboň.

Penziony a hotely

Penziony a hotely nabízejí svým hostům větší komfort a pohodlí, tomu však také odpovídají ceny. Na Třeboňsku můžeme najít několik hotelů, penzionů a motelů.

Lázeňská zařízení

Lázeňské zařízení se nacházejí přímo v samotné Třeboni. Jsou to lázně Berta a Aurora. [32, 36]

5.2.2.2 Stravovací zařízení

Míst, která poskytují stravovací služby, je poměrně dost. Veškerá stravovací zařízení samozřejmě nenavštěvují pouze turisté, ale i místní obyvatelé, proto musí být nabídka široká. Počet míst vhodných pro stravování roste především v letní sezóně. Celkový počet se zvyšuje především o bistra, stánky s rychlým občerstvením, které tvoří zázemí kempů, tábořišť a koupališť.

Fakt, že Třeboňsko patří mezi oblasti s letním cestovním ruchem, potvrzuje využívání stravovacích zařízení. V době letní sezóny jsou tato místa plně využívána, místy i přetěžována a návštěva takového zařízení se může stát i zkouškou silných nervů, naopak v době mimo turistickou sezónu často zejí prázdnotou. [32]

5.2.2.3 Ostatní služby

Existuje řada dalších služeb, které mohou turisté během pobytu na Třeboňsku využít. Mezi tyto služby patří především služby zdravotnických zařízení, lékáren, bank, poštovní služby, taxislužby a mnoha dalších.

5.2.3 Institucionalizace cestovního ruchu na území Třeboňska

Cestovnímu ruchu se na Třeboňsku věnuje několik institucí. Přímou v Třeboni nalezneme při městském úřadu působí Referát pro zahraniční styk v Třeboni. Další institucí je Informační a kulturní středisko v Třeboni a poslední je Správa CHKO a BR Třeboňsko. Menší informační střediska fungují v několika dalších obcích regionu.

Referát pro zahraniční styk v Třeboni

- informace o podpoře cestovního ruchu oblasti v některých evropských zemích
- spolupráce se zahraničními městy: Schrems (Rakousko), Utena (Litva), Horsens (Dánsko), Interlaken (Švýcarsko)

Informační a kulturní středisko v Třeboni

- IKS funguje celoročně jako infocentrum pro turisty, kteří si zde mohou koupit nejen propagační a informační materiály, mapy a pohlednice, ale i rybářské lístky a vstupenky na různé kulturní akce apod. IKS zajišťuje pořádání koncertů a divadelních představení. Nabízí průvodcovské služby, turistický a ubytovací servis. IKS vydává vlastní propagační materiály, spravuje oficiální internetové stránky www.itrebon.cz. V letních měsících pořádá historické slavnosti, řemeslné trhy a jiné akce pod širým nebem. IKS také organizuje zájezdy na divadelní představení a koncerty v Praze a Českých Budějovicích. Zajišťuje propagaci města a regionu na veletrzích cestovního ruchu v České republice i zahraničí.

Správa chráněné krajinné oblasti Třeboňsko

- Cílem Správy CHKO/BR je kromě vlastního výkonu státní správy na úseku ochrany přírody a krajiny také ovlivňovat místní rozvoj v žádoucím směru slučitelném s posláním oblasti (rozvoj agroturistiky a dalších forem "měkkého" cestovního ruchu, lázeňství, zhodnocení místních surovin, nezátěžující drobná průmyslová výroba, tradiční zemědělství). Je žádoucí zachovat do budoucna Třeboňsko jako model trvale udržitelného využívání krajiny, což je i jedním z důvodů vyhlášení CHKO a BR.

Součástí obecného poslání i každodenní činnosti Správy CHKO Třeboňsko je také praktická péče o vyhlášená maloplošná zvláště chráněná území prováděná na základě schválených plánů péče a v posledních letech také aktivní ochrana, údržba a obnova dalších cenných částí krajiny.

K těmto účelům slouží jako významný finanční zdroj tzv. krajinotvorné programy resortu MŽP ČR a to zejména program Revitalizace říčních systémů (RŘS) určený pro podporu investičních opatření ke zlepšení vodního režimu krajiny a ekologických funkcí vodních toků a nádrží a dále program Péče o krajinu (PPK) určený pro financování celé škály neinvestičních opatření ke zlepšení stavu přírody a krajiny. V těchto programech vystupuje Správa CHKO v některých případech sama jako investor, resp. příjemce rozpočtových prostředků zajišťující potřebná opatření v krajině, v jiných případech jako odborný dohled a administrátor programu ve vztahu k ostatním žadatelům (např. plní funkci tzv. "sběrného místa" pro program PPK a je zastoupena v regionálním poradním sboru programu RŘS). [33, 38]

Ostatní informační centra a střediska

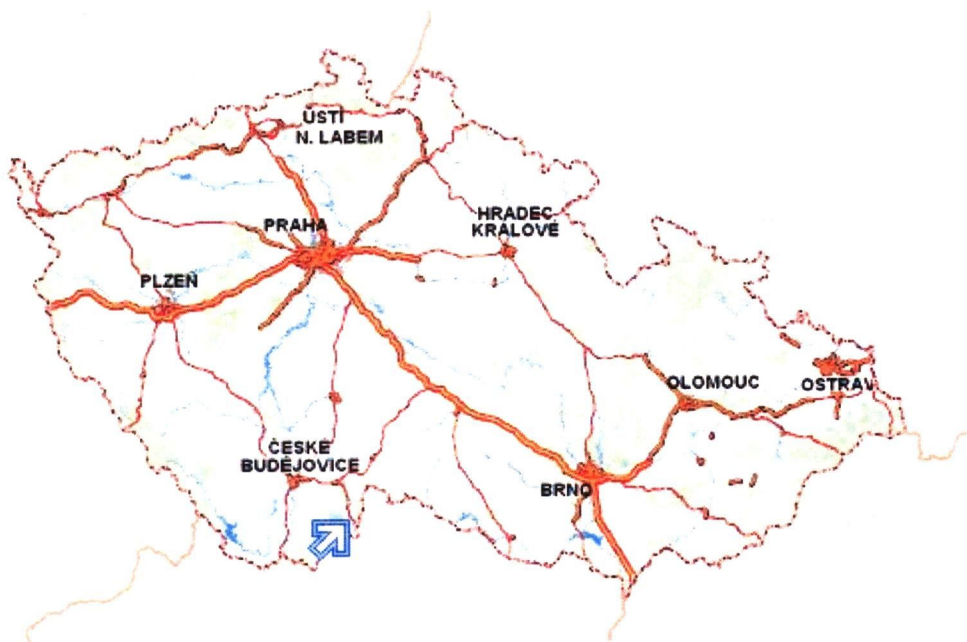
- IKS Lomnice nad Lužnicí
- Informační středisko Veselí nad Lužnicí
- Informační centrum Borovany
- Informační centrum a knihovna Suchdol nad Lužnicí
- Infocentrum v Kojákovcích

6 Umělá jezera v Halámkách – historie, současnost a budoucnost

6.1 Halámky

Obec Halámky patří do oblasti zvané Vitorazsko. Nadmořská výška je 460m. Katastrální výměra je 690 ha, z toho lesní půda 477 ha, zemědělská půda 158 ha a ostatní půda 55ha. Obec je rozdělena podél státní silnice Praha – Vídeň. Na jihozápadě sousedí s obcí Dvory nad Lužnicí, hranice tvoří řeka Lužnice. Na severozápadě sousedí s obcí Tuš' a Rapšach a na jihovýchodě s Krabonoší. Obec je dle místních občanů rozdělena na dvě části: Hořejšek a Dolejšek, dle toku řeky Lužnice. Ráz krajiny je převážně lesnatý. Spádová oblast je Suchdol nad Lužnicí (obrázek č. 13).

Obrázek č. 13: Poloha Halámk v rámci České republiky

Zdroj: www.atlas.cz.

První osadníci obce, kteří byli patrně dřevaři a uhlíři, založili osadu o patnácti dřevěných domcích v roce 1730. Později byla půda získávána vykácením lesů a vznikaly názvy lesů a tůní: např. Kulovatá, Kašpárka, Koprštánka, Pajrynčoch atd. Obyvatelé si později přivydělávali pletením košíků, opálek, výrobou šindele a pálením dřevěného uhlí. Protože byla obec chudá, musely se ženy starat o děti, které přicházely z Vídeňských chudobinců. Za tuto výchovu dostávaly od Vídeňské městské správy finanční podpory. V roce 1900 bylo provedeno sčítání lidí a bytů a v tomto roce zde žilo 499 obyvatel v 54 domech.

V roce 1938 byla postavena nová školní budova, Pomník padlých v 1. světové válce, budova Obecního úřadu. Hrál se zde kopaná, divadlo, v činnosti byl cyklistický oddíl, probíhalo cvičení. V roce 1945 se znovu obnovil společenský život. Byl postaven Kulturní dům, prodejna Smíšeného zboží.

V současnosti žije v Halámkách 184 obyvatel, z toho 107 v produktivním věku. Na všech veřejných zasedáních obecního zastupitelstva jsou občané seznamováni s obnovou vesnice. Každý rok je učiněn zápis do obecní kroniky ze života v obci včetně fotodokumentace. Ke konci roku provádí zastupitelstvo vyhodnocení činnosti spolků v obci a na základě vyhodnocení jsou přidělovány dotace na jejich činnost.

Péči o staré občany zajišťuje zdravotní sestra, jejíž návštěvy financuje obecní úřad. Jednota – spotřební družstvo provádí údržbu místní prodejny smíšeného zboží. Svoz komunálního odpadu zajišťuje TESCO Jindřichův Hradec, OÚ zajišťuje dvakrát ročně sběr televizí, autobaterií a jiného nebezpečného odpadu, sběr železného šrotu a třídění PET lahví a jejich odvoz. Udržování a pořádek veřejných prostranství zajišťují jednotlivé spolky v obci. Údržbu kolem státní silnice zajišťuje Ředitelství silnic a dálnic České Budějovice. Údržbu okolí řeky Lužnice zajišťuje CHKO Třeboňsko.

V průběhu několika posledních let došlo k výstavbě sportovních kabin na hřišti, bylo vybudováno veřejné osvětlení, proběhla rekonstrukce místních komunikací a budovy Obecního úřadu a v roce 2003 byla dokončena plynofikace obce. V obci dále vzniklo nové prostranství – park u Kulturního domu, byly vysázeny okrasné stromy a keře. V obci jsou dvě pohostinská zařízení s celodenním vyvařováním. Dále je zde noční bar s hernou. Možnost využití volného času je na pěkně udržovaném sportovním hřišti. Graficky je obec Halámky zobrazena na mapě v příloze č.2. [30, 31]

6.2 Těžba v CHKO Třeboňsko

Pro třeboňskou krajinu a další vývoj údolní nivy řeky Lužnice se stal málem osudným objev živců v nejstarších terasových usazeninách v Halámkách (v r.1962). Po zahájení těžby a průzkumu suroviny se ukázalo, že bylo objeveno nejmočnější ložisko živcových štěrkopísků v našem státě. [4].

Třeboňsko v minulých desetiletích bylo a v současnosti stále je významným zdrojem štěrkopísků, živcových písků a rašeliny pro značnou část Čech. Vrcholu těžba štěrkopísků dosáhla v 80. letech v souvislosti s výstavbou jaderné elektrárny Temelín a městských panelových sídlišť. Celková výše těžeb štěrkopísků klesla oproti 70. – 80. létům minulého

století na přijatelné hodnoty a představuje zhruba 30-40% dřívějších maxim. Ročně se těží všemi těžebními společnostmi dohromady okolo 1,5 milionu tun šterkopísku včetně živcových surovin.

Dnes jsou na těchto místech většinou hluboká bezodtoká jezera, která sice velmi rychle díky regenerační schopnosti krajiny získávají přírodní charakter, ale znamenají zvýšené riziko pro ochranu kvality podzemních vod. Při těžbě „na sucho“ směřuje rekultivace obvykle k původním kulturám (les, orná půda). Pokud těžba nezasáhne výjimečně cenná stanoviště, nedochází pro rostlinstvo k podstatným změnám k horšímu. Při obvyklejším způsobu těžby – pod úrovní hladiny podzemní vody je situace horší. Daná lokalita je po rekultivaci téměř celá vyplněna vodní nádrží a z hlediska původních společenstev prakticky smazána. Může se však stát významným rekreačním prostorem.[34, 37]

6.3 Pískovna – Halámky (dobývací prostor Krabonoš)

6.3.1 Vymezení prostoru těžby, administrativní a geografická situace

Část ložiska, kterou pokrývá dobývací prostor Krabonoš (DP), je situována na katastrálních územích Nová Ves nad Lužnicí a Krabonoš. Dobývací prostor Krabonoš se nachází cca 1,75 km SV od obce Nová Ves nad Lužnicí, cca 2,25 JV od obce Halámky a cca 5 km S od Českých Velenic; západně od silnice I. třídy (150, E49) Třeboň – hraniční přechod s Rakouskem (Halámky).

Komunikačně je ložisko Halámky přístupné ze silnice I. třídy z Třeboně ke státní hranici s Rakouskem, která probíhá po jeho východní hranici. Hraniční přechod Halámky leží jihovýchodně od DP Krakonoš. Odbočka z této silnice přes most v Halámkách se napojuje na silnici II. třídy Suchdol nad Lužnicí – Dvory nad Lužnicí – České Velenice.

Asi 1 km směrem na západ probíhá jednokolejná železniční trať Veselí nad Lužnicí – Třeboň – České Velenice. Nejbližší železniční zastávka je v Nové Vsi nad Lužnicí, cca 2,5 km Z od ložiska. Ložisko leží na území CHKO Třeboňsko, ve II. zóně. Zeměpisnou polohu DP Krabonoš zachycuje mapa v příloze č. 2. [28]

6.3.2 Historie těžby na Ložisku

Těžební činnost na lokalitě Halámky probíhá od roku 1968. Surovina je těžena v dobývacím prostoru Krabonoš. Těžba probíhá suchou a následně (převážně) mokrou cestou.

Hloubka jezer (severní, Prostřední, Východní, Jižní a dosud neexistující Horní jezero) vzniklých po těžbě se pohybuje od 2 do 25 m. [28]

6.3.2.1 Dosavadní prozkoumanost

Ložisko bylo objeveno při vyhledávacím průzkumu Jihočeské pánve – Lužnice v roce 1962, který byl zaměřen na vyhledávání a zajištění zásob betonářských a stavebních štěrkopísků a písků. Při tomto průzkumu byl zjištěn v některých vrtech, situovaných v prostoru ložiska Halámky, vysoký obsah živců, které byly orientačně odzkoušeny pro keramické účely s pozitivním výsledkem. V této akci bylo odvrtáno 33 vrtů.

Další vyhledávací a předběžná etapa byla realizována pod názvem akce Halámky – maltařské a živcové písky byla ukončena závěrečnou zprávou v roce. V této etapě bylo provedeno vrtů o celkové metráži 2161,6 bm.

Podrobná průzkumná etapa po názvem Halámky – živcové štěrkopísky a stavební písky se uskutečnila v letech 1966 – 68 (autor Z. Janda). Během této akce bylo realizováno 183 různých ložiskových vrtů.

V r.1978 byla provedena akce Halámky II. (autor Z. Janda). Jednalo se o podrobnou etapu průzkumu, jejíž cílem bylo převedení zásob živcových a stavebních písků uvnitř dobývacího prosoru Krabonoš z kategorie C2 do kategorie C1. Dále pak byl prozkoumán prostor jižně a východně od původního průzkumného pole směrem ke státní hranici s cílem přesnější konturace ložiska živcových písků a případného zajištění dalších stavebních písků. V rámci tohoto úkolu bylo na ložisku realizováno celkem 202 vrtů o celkové metráži 3735,5 bm.

V roce 1982 byl proveden těžební průzkum Halámky – dorozvědka (autor J. Šimek). Úkolem této akce bylo zpřesnění ložiskových a technologických údajů pro potřeby těžby.

V roce 1984 byla provedena akce Halámky – východ (vedoucí úkolu J. Šimek), jejímž úkolem bylo doověřit zásoby ve východní části ložiska, vzhledem k plánované přeložce státní silnice Třeboň – Halámky. V této akci bylo odvrtáno 53 vrtů o celkové metráži 876 bm.

V roce 1986 byl proveden celkový přepočet zásob v dobývacím prostoru Krabonoš (autor Z. Janda). [28]

6.3.2.2 Stručný přehled

- 1958 – 1968 – zásoby ložiska vyhodnoceny geologicko – průzkumnými pracemi.

- 1968 – na ložisku byla provedena hornická činnost ve stanoveném dobývacím prostoru Krabonoš o celkové výměře 224 ha.
- 1976 – výstavba úpravní živců v Nové Vsi nad Lužnicí.
- 1993 – realizace výroby suchých maltových směsí na úpravně v Nové Vsi nad Lužnicí. Kapacita úpravy je 150 tis. Tun štěrkopísků za rok (bezodpadovou technologií).
- 1999 – realizace dalších úpravářských procesů – třídění, mísení, drcení štěrkopísků ke snížení objemu prodeje neupravené suroviny.

Objem štěrkopísků, které jsou expedovány bez další úpravy, poklesl od roku 1989 z objemu 750 tis. m³ až na objem 320 m³ v roce 1999. V posledních letech jsou realizovány další úpravářské procesy – třídění, mísení a drcení štěrkopísků, které mají za cíl vyloučit prodej neupravené suroviny. [28]

6.3.3 Popis umělých jezer – současný a budoucí stav

V současné době můžeme v Halámkách najít čtyři jezera. Severní, Jižní, Východní a od něho oddělené jezero Prostřední. Část ložiska je již vytěžena a plochy byly rekultivovány. Jelikož ale těžba v této lokalitě není u konce a bude v příštích 30 letech pokračovat, vznikne zde ještě jezero páté – Horní. Těžební prostor bude rozšířen směrem ke státním hranicím s Rakouskem. Horní jezero vznikne za jezerem Východním a bude odděleno hrází (obrázek č. 14).

6.3.3.1 Severní jezero

Plocha severního jezera činí 34,55 ha. Úroveň vodní hladiny je 464,2 m n.m. Jezero je využíváno pro vodohospodářské účely jako zdroj pitné vody. I přesto, že je na celé území pískovny vstup zakázán, tak je především Severní jezero v letních měsících hojně využíváno k rekreačním účelům (koupání, opalování). Severní jezero je též využíváno ke sportovnímu rybolovu.

Severozápadní břeh a část severovýchodního břehu jsou již spontánně zarostlé vegetací. Část severovýchodního břehu blíže k příjezdové komunikaci byla v roce 2000 zalesněna borovicí. Tyto břehy Severního jezera nebudou již dále upravovány. Upraveny budou dle zásad rekultivace a sanace pouze jižní břehové linie stávajícího technologického areálu. Těmito místy bude vést biokoridor. [28]

6.3.3.2 Východní jezero

Východní jezero zaujímá plochu 71,28 ha (včetně přiměřené části ostrovů oddělujících ho od Prostředního jezera). Na tomto jezeře stále probíhá těžba. Po ukončení těžby budou břehy jezera upraveny víceméně po celém obvodu s výjimkou částí v době zahájení sanačních prací s výskytem ploch pokrytých litorální vegetací (rákos, orobinec atd.). V místech, kde to umožní těžební postup budou sanační práce provedeny po dotěžení příslušného úseku. Bude vytvořen břeh s mírným sklonem, a to v šíři přibližně 5 m s občasnými drobnými zálivy a výběžky. Na některých místech bude zachován antropogenní vzhled terénu – kolmé či strmé stěny, z důvodů možnosti hnízdění ptáků, kteří vyžadují podobná stanoviště (břehule říční, ledňáček říční). V jihovýchodní části jezera bude vytvarováno několik ostrovů.

Bohužel i na tomto jezeře můžeme v letních měsících spatřit rekreanty, někdy v těsné blízkosti míst s právě probíhající těžbou. [28]

6.3.3.3 Prostřední jezero

Prostřední jezero bude mít plochu 10,52 (včetně přiměřené části ostrovů oddělujících ho od Východního jezera). V jižní části jezera bude vytvořena řada menších ostrůvků. Břehy jezera budou upraveny obdobně jako u ostatních jezer dle stanovených zásad. [28]

6.3.3.4 Jižní jezero

Jižní jezero zaujímá plochu 22 ha. Na jezeře již těžební činnost neprobíhá a morfologie břehů je již konečná. Pouze v jeho severovýchodní části bude vytvořeno propojení s Východním jezerem. Průměrná hloubka Jižního jezera je nižší než u ostatních jezer a činí přibližně 4 m.

Hladiny Jižního, Prostředního a Východního jezera budou vzájemně propojeny a budou mít tedy shodnou nadmořskou výšku – 465,8 m. Jezero bylo předáno do užívání Lesům České Republiky s.p. [28]

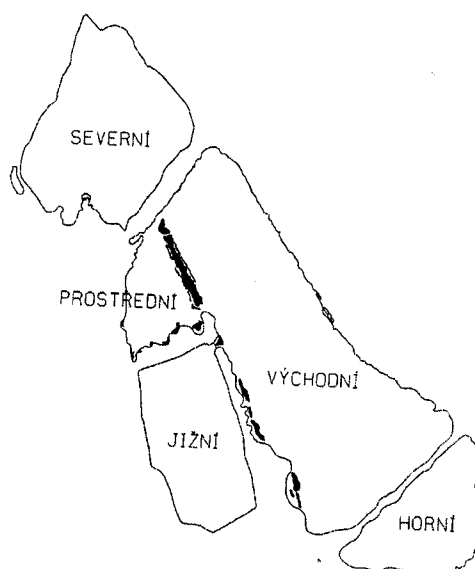
6.3.3.5 Horní jezero

Horní jezero se bude rozkládat na ploše 17,16 ha. Jezero bude odděleno od Východního jezera 2 – 3 m vysokou hrází (oproti vodní hladině) tvořenou rostlým terénem. Předpokládaná výše vodní hladiny bude na úrovni 466,8 m n. m. Břehy jezera budou

upraveny obdobně jako u Východního jezera: přibližně 5 m široký příbřežní pás o velmi malém sklonu. Místy bude ponechán strmější břeh, aby výsledné pobřeží bylo členitější. Svahy navazující na okolní (rostlý) terén budou mít sklon maximálně 30°, převážně však 18°.

Břehové partie s nízkým sklonem budou mít charakter písčitých pláží. Je zde tedy možnost – s vyloučením ploch biocentra a biokoridoru – tyto plochy využít k rekreaci (koupání, slunění, sportovní rybolov). [28]

Obrázek č. 14: Přehled jezer vzniklých po těžbě suroviny

Zdroj: Souhrnný plán sanace a rekultivace ložiska stavebních a živcových písků. [28]

6.3.3.6 Biocentrum a biokoridor

Vzhledem k výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů na lokalitě, zejména na Jižním jezeře, zde vznikne biocentrum s biokoridorem. Předpokládaná rozloha bude 50 ha a délka biokoridoru uvnitř hranice dobývacího prostoru bude 500 m. Průměrná šířka biokoridoru bude 80 m. [28]

Do plochy biocentra budou zahrnuty:

- Jižní jezero a přilehlé břehy
- Prostřední jezero a přilehlé břehy
- Ostrovy vzniklé z šíje oddělující Prostřední a Východní jezero

6.3.4 Rekreační na lokalitě

Jak již bylo zmíněno výše, vstup do těžebního prostoru je nepovolaným osobám zakázán. V souladu s ustanoveními zákona č.44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), a vyhláškou ČBÚ č. 26/1989 Sb., o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a bezpečnosti provozu při hornické činnosti a při činnosti prováděné hornickým způsobem na povrchu, jsou všechny přístupové cesty označeny cedulí informující návštěvníka o tom, že se nachází v těžebním prostoru, do něhož je vstup zakázán (fotodokumentace v příloze č. 4). To znamená, že jakákoli forma rekreace, ať už jde o koupání či slunění, není povolena.

Reálná situace v těžebním prostoru pískoven v Halámkách však o respektování těchto omezení v žádném případě nesvědčí. V horkých letních měsících se zde v průběhu dne vystřídá až několik stovek rekreantů, kteří svou přítomností ohrožují především své zdraví a bezpečný průběh těžby. Například v severní části Severního jezera se rekreanti koupají a sluní v bezprostřední blízkosti těžebních prostor a strojů.

Významná část rekreantů přijíždí do oblasti pískoven vlastními auty, kterými poté z důvodu nedostatku parkovacích míst blokují příjezdovou komunikaci k pískovně, hlavní silnici vedoucí z Třeboně do Rakouska a velmi často také devastují přilehlé lesy.

Po takovém množství návštěvníků samozřejmě zůstává na březích jezer a v lese velké množství odpadků a poničená krajina, viz fotodokumentace v příloze č. 4.

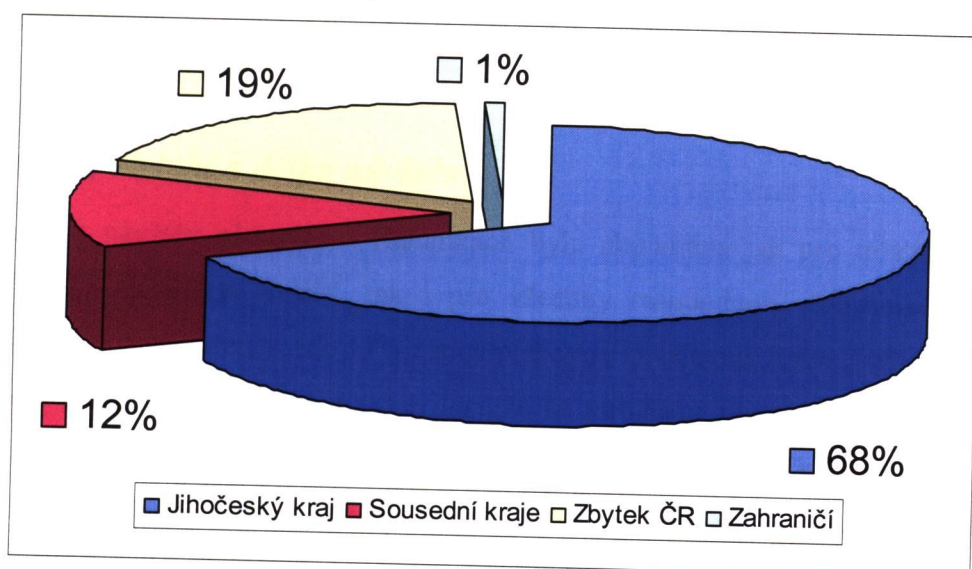
Nejvíce jsou ke koupání a slunění využívána jezera Severní a Východní. Konkrétně severovýchodní, severozápadní a východní břehy Severního jezera, a severozápadní a severovýchodní břehy Východního jezera. Pláže podél jezer využívané k rekreačním účelům znázorňuje mapa v příloze č. 3. V této lokalitě probíhalo dotazníkové šetření.

7 Rekreační aktivity a profil návštěvníka pískoven

7.1 Odkud návštěvníci přijíždějí

Respondenti byli rozděleni podle místa trvalého bydliště na skupinu návštěvníků přímo z jižních Čech, dále skupinu krajů, které s jižními Čechami sousedí (Středočeský, Vysočina, Plzeňský a Jihomoravský) a dále na skupinu návštěvníků ze zbytku České Republiky a ze zahraničí. Více jak dvě třetiny (68%) návštěvníků pískoven v Halámkách pochází z jižních Čech (graf č. 3).

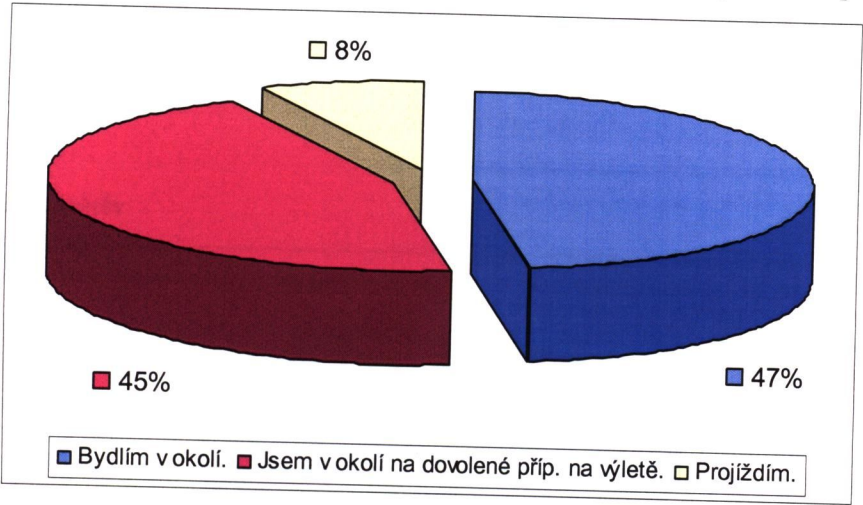
Graf č. 3: Struktura respondentů podle bydliště

Zdroj: vlastní šetření.

Respondenti byli dále rozděleni na místní, „dovolenkáře“ respektive „výletníky“ a projíždějící. Počet místních a dovolenkářů (výletníků) je zhruba stejný, necelých 50%. Zbytek do sta procent činí projíždějící respondenti (graf č.4).

Graf č. 4: Struktura respondentů podle toho, zda jsou místní, na dovolené či výletě nebo projíždí

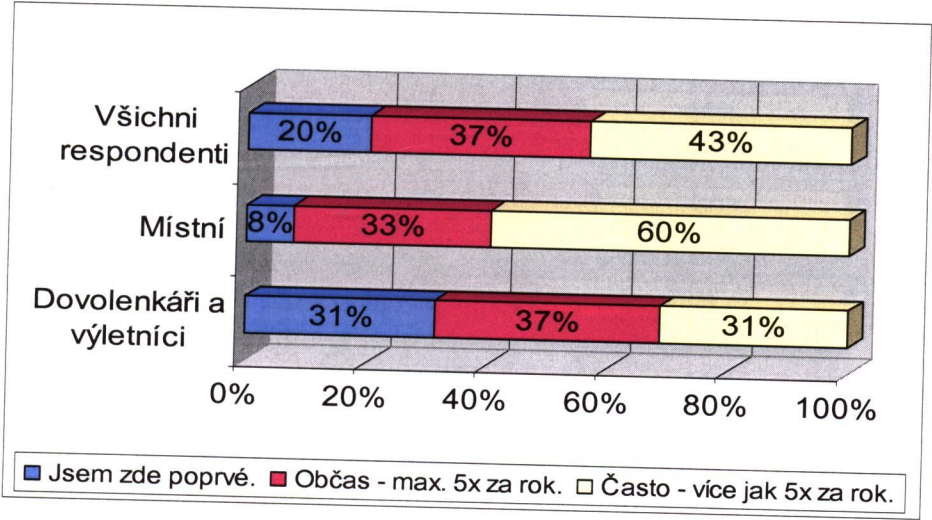

Zdroj: vlastní šetření.

7.2 Četnost, období a délka návštěv

Četnost návštěv pískoven v Halámkách byla zkoumána jak pro místní obyvatele a „dovolenkáře“ (výletníky) zvlášť, tak i pro všechny respondenty dohromady. Bereme-li v úvahu všechny respondenty, tak 43% z nich pískovny navštěvuje často, 37% občas a pouze jedna pětina respondentů je zde poprvé. Jestliže se zaměříme pouze na místní, počet často navštěvujících respondentů se zvýší na 60% a počet respondentů, kteří jsou na pískovně poprvé klesne na 8%. U dotázaných, jež uvedli, že v okolí tráví dovolenou, případně jsou zde na výletě, jsou hodnoty poměrně vyrovnané, zhruba kolem 30% (graf č. 5).

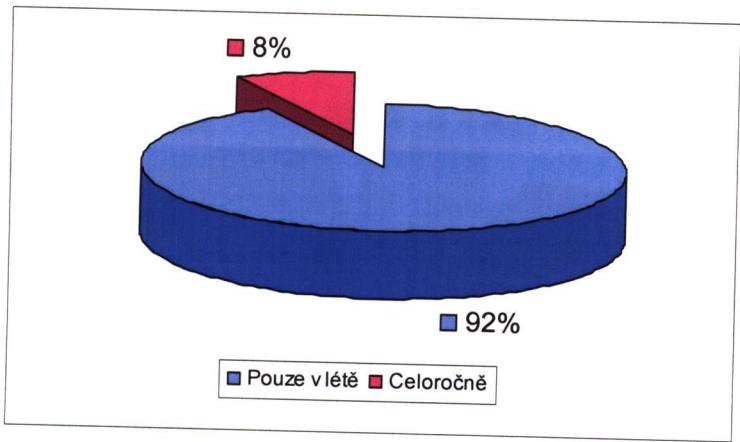
Graf č. 5: Četnost návštěv

Zdroj: vlastní šetření.

U otázky „Ve kterém ročním období?“ zvolilo více jak 90% respondentů variantu „Pouze v létě“ (graf č.6), což se dalo očekávat. Pískovny jsou totiž využívány hlavně k letní rekreaci.

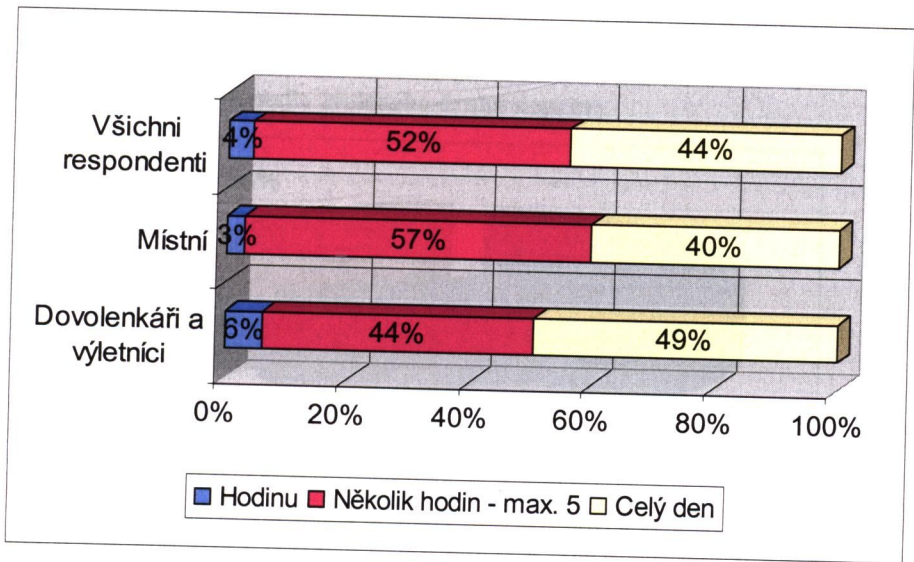
Graf č. 6: Období návštěv

Zdroj: vlastní šetření.

Respondenti byli dotazováni, zda se na pláži zdrží hodinu, několik hodin nebo celý den. Podíl „hodinových, několikahodinových a celodenních“ návštěvníků. Hodinu se na pláži zdržuje jen minimum návštěvníků. Jestliže uvažujeme všechny respondenty, případně pouze místní, je patrné, že více respondentů (52% respektive 57%) se na pláži zdrží několik hodin. Pokud sledujeme pouze „dovolenkáře a výletníky“, více se jich zdrží celý den (graf č. 7).

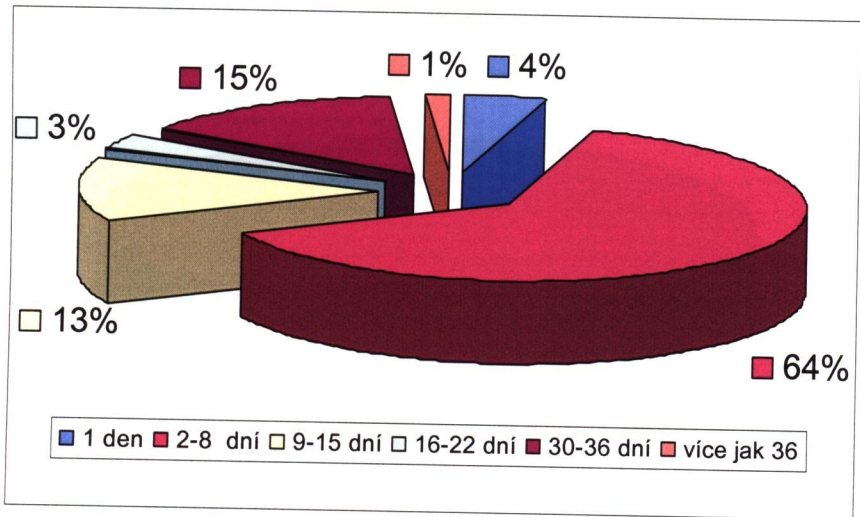
Graf č. 7: Podíl „hodinových, několikahodinových a celodenních“ návštěvníků

Zdroj: vlastní šetření.

Respondentům, kteří uvedli, že jsou v regionu na výletě nebo v něm tráví dovolenou, byla položena otázka týkající se délky pobytu v regionu. Nejvíce tj. 64% z těchto respondentů, uvedlo že se v regionu zdrží 2-8 dní. Naopak pouze jeden respondent více jak 30 dní (graf č. 8).

Graf č. 8: Délka pobytu

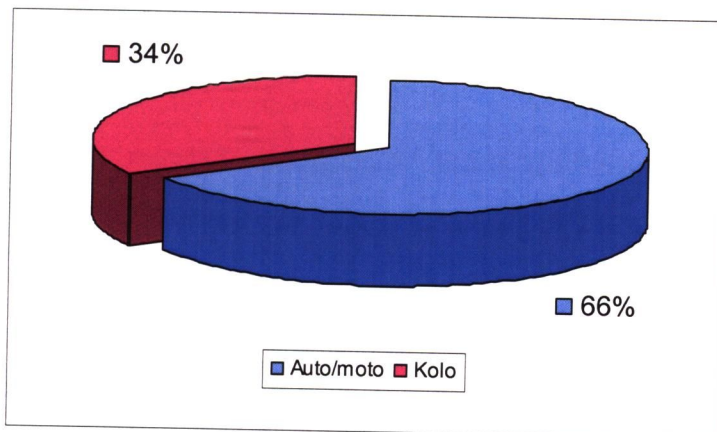

Zdroj: vlastní šetření.

7.3 Způsob dopravy a ubytování

Vzhledem k poloze umělých jezer daleko od měst a vesnic žádní návštěvníci nepřicházejí pěšky. Dvě třetiny všech respondentů přijíždějí autem nebo na motocyklu a jedna třetina na kole (graf č.9 a tabulka č.3).

Graf č. 9: Rozdělení respondentů podle zvoleného druhu dopravy

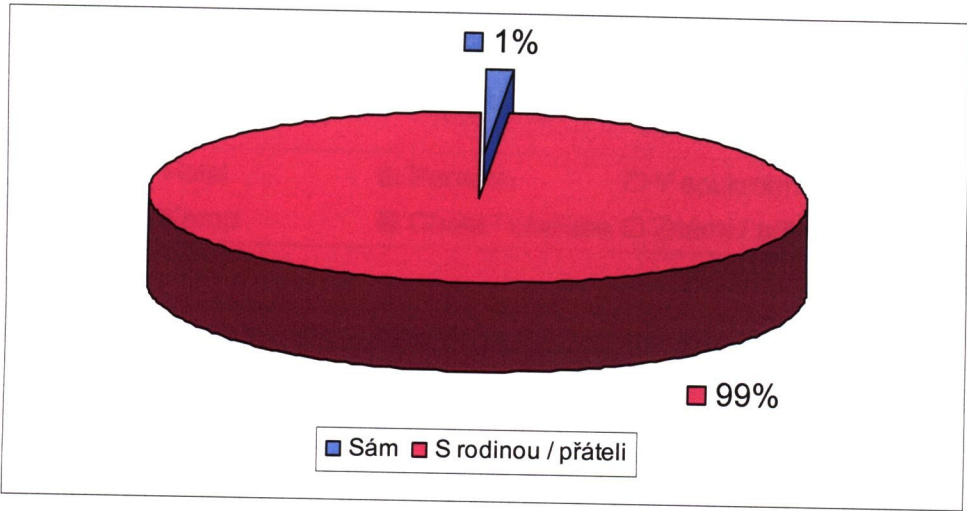
Zdroj: vlastní šetření.

Tabulka č. 3: Doprava

Tabulka č.1	Místní	Dovolenkáři a výletníci	Projíždějící
Auto / moto	66%	61%	100%
Kolo	34%	39%	0%

Zdroj: vlastní šetření.

Graf č. 10: S kým respondenti pískovny navštěvují

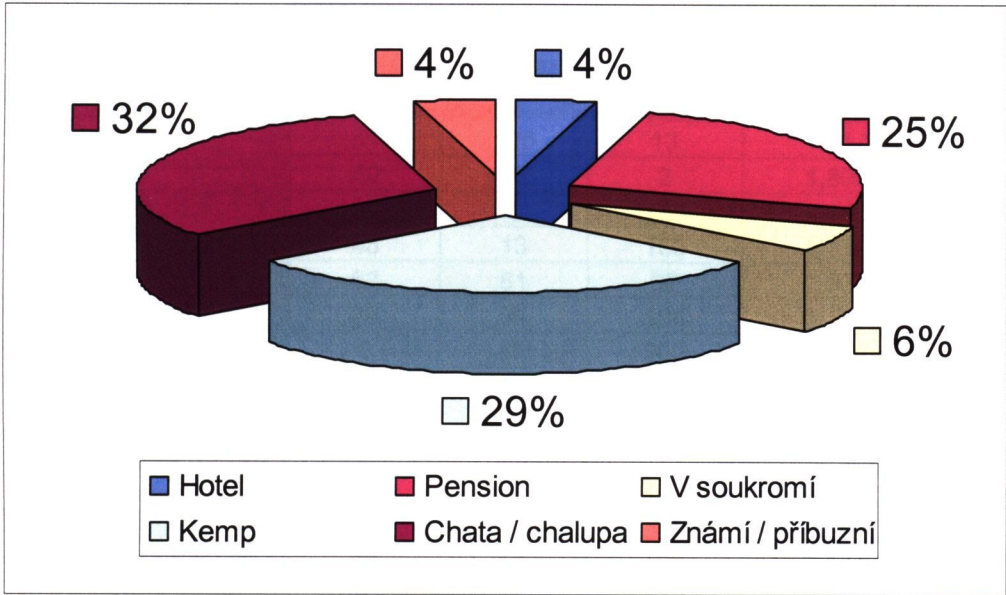

Zdroj: vlastní šetření.

99% respondentů navštěvuje pískovny s rodinou nebo přáteli a pouze 1% přijíždí sami (graf č.10). Jedna z otázek také zjišťovala, jak se návštěvníci o pískovně dozvěděli. Více jak tři čtvrtiny respondentů se o pískovně dozvědělo od rodiny či známých (76%), 22% z jiných zdrojů a pouhá 2% z internetu.

„Dovolenkáři“ byli také dotazováni jaký druh ubytování volí. Nejčastěji respondenti volili variantu ubytování v na chatě či chalupě, v kempu a penzionu. Naopak nejméně respondentů je ubytováno v hotelu a u známých či příbuzných (graf č.11).

Graf č. 11: Rozdělení respondentů podle volby ubytování

Zdroj: vlastní šetření.

7.4 Rekreační aktivity

Respondenti byli také dotazováni jakým aktivitám se během pobytu na pískovných a v okolí věnují. Na základě jejich odpovědí byly získány údaje o tom, kterým aktivitám se věnují především, občas ,o které by měli zájem, a kterým se nevěnují. Varianta odpovědi „Měl bych zájem.“ byla pro potřeby statistického vyhodnocení upravena na možnost „Nevěnuji se.“, protože byla sledována a hodnocena aktivní účast. Jinými slovy respondent, který na otázku odpověděl, že by měl o danou aktivitu zájem, měl pro účely výzkumu stejnou hodnotu jako respondent, který neodpověděl. Z původních čtyř kategorií zůstali pouze tři, kterým byly přiřazeny číselné hodnoty 2, 1 a 0. Tyto údaje byly zpracovány do tabulek a grafů pomocí programů Microsoft Excel a Statistica for Windows.

Z šetření vyplynulo, že mezi nejčastější aktivity, kterým se respondenti věnují, patří koupání (průměr odpovědí je 1,8) a opalování (1,514), což se dalo očekávat. Naopak nejméně se respondenti věnují myslivosti, pozorování ptáků, rybaření případně jiným než vyjmenovaným aktivitám (tabulka č. 4).

Tabulka č. 4

Aktivity	Počet			Průměr
	Věnuji se především	Věnuji se občas	Nevěnuji se	
Opalování	81	126	13	1,514
Koupání	40	178	2	1,800
Rybaření	32	0	188	0,145
Pěší turistika	48	13	159	0,336
Jízda na kolech	62	61	97	0,836
Pozorování ptáků	20	4	196	0,127
Myslivost	5	6	209	0,077
Historické zajímavosti	58	33	129	0,564
Muzea	54	10	156	0,336
Akce	48	21	151	0,409
Houbaření	75	66	79	0,941
Sport	28	33	159	0,427
Ostatní	2	6	212	0,064

Zdroj: vlastní šetření

U některých aktivit je patrný rozdíl v intenzitě věnování se jim v odpovědích mezi muži a ženami. Aby bylo možné tvrdit, že je tento rozdíl statisticky významný, je potřeba tento výsledek otestovat pomocí chí-kvadrát testu. Například u aktivity opalování lze tvrdit, že existuje rozdíl mezi muži a ženami. Chí-kvadrát test na hladině významnosti $p=0,05$ potvrdil, že rozdíl v rozložení odpovědí pro tuto aktivitu skutečně existuje. Podobně je tomu například u aktivity sport, myslivost nebo rybaření (tabulka č. 5).

Tabulka č.5

Aktivity	Chí ²	Hladina významnosti	Průměr ženy	Průměr muži
Opalování	7,175	0,028	1,588	1,449
Koupání	2,588	0,278	1,794	1,805
Rybaření	5,009	0,025	0,088	0,195
Pěší turistika	0,558	0,757	0,314	0,356
Jízda na kolech	1,397	0,497	0,804	0,864
Pozorování ptáků	3,522	0,061	0,059	0,186
Myslivost	6,263	0,044	0,088	0,068
Historické zajímavosti	2,518	0,284	0,539	0,585
Muzea	1,320	0,517	0,382	0,297
Akce	6,023	0,049	0,294	0,508
Houbaření	1,137	0,567	0,980	0,907
Sport	10,712	0,005	0,255	0,576
Ostatní	7,176	0,027	0,000	0,119

Zdroj: vlastní šetření

Jednotlivé aktivity můžeme hodnotit v rámci celku pomocí korelační matice (příloha č.6). Vyhodnocením bylo zjištěno, které aktivity jsou více provázané a na sebe závislé. Mezi takové činnosti patří koupání spolu se sluněním. Dále například návštěva historických zajímavostí v okolí spolu s návštěvou muzeí a turistikou.

7.5 Profil návštěvníka pískoven v Halámkách

Na základě provedeného výzkumu lze sestavit charakteristiku průměrného návštěvníka pískoven v Halámkách.

Návštěvník pískoven v Halámkách je ze 68% z jižních Čech. Jedná se buď o dovolenkáře respektive výletníka nebo místního občana. Tento návštěvník trávil v posledních letech dovolenou u vody a to nejčastěji u moře nebo v jižních Čechách.

Pískovny v Halámkách navštěvuje více jak 5x za rok a to pouze v létě. Na pláži se obvykle zdrží několik hodin, maximálně pět. Pískovny navštěvuje s rodinou nebo přáteli od nichž se také o pískovně dozvěděl. Přijíždí automobilem nebo na motocyklu.

„Dovolenkář“ přijíždí obvykle na 2-8 dní a ubytován je v kempu nebo na chatě (chalupě). V rámci dovolené navštíví i další místa jižních Čech, mezi která patří např. Třeboň, Český Krumlov, České Budějovice a vesnice v okolí Halámek. Na pískovnách se věnuje opalování a koupání.

8 Současný stav využití rekreačního prostoru rekreanty

8.1 Konflikty v rekreačním prostoru vnímané návštěvníky

Následující tabulka a graf jsou podrobným přehledem o tom, které skutečnosti respondentům nejvíce kazí zážitek z pobytu na pískovnách (tabulka č. 6 a graf č. 12).

Ze sledovaných potenciálních konfliktů za největší problémy respondenti označili nedostatek míst k parkování (průměrná známka 2,736), vandalismus (2,7) a výskyt komárů a jiného bodavého hmyzu (2,632).

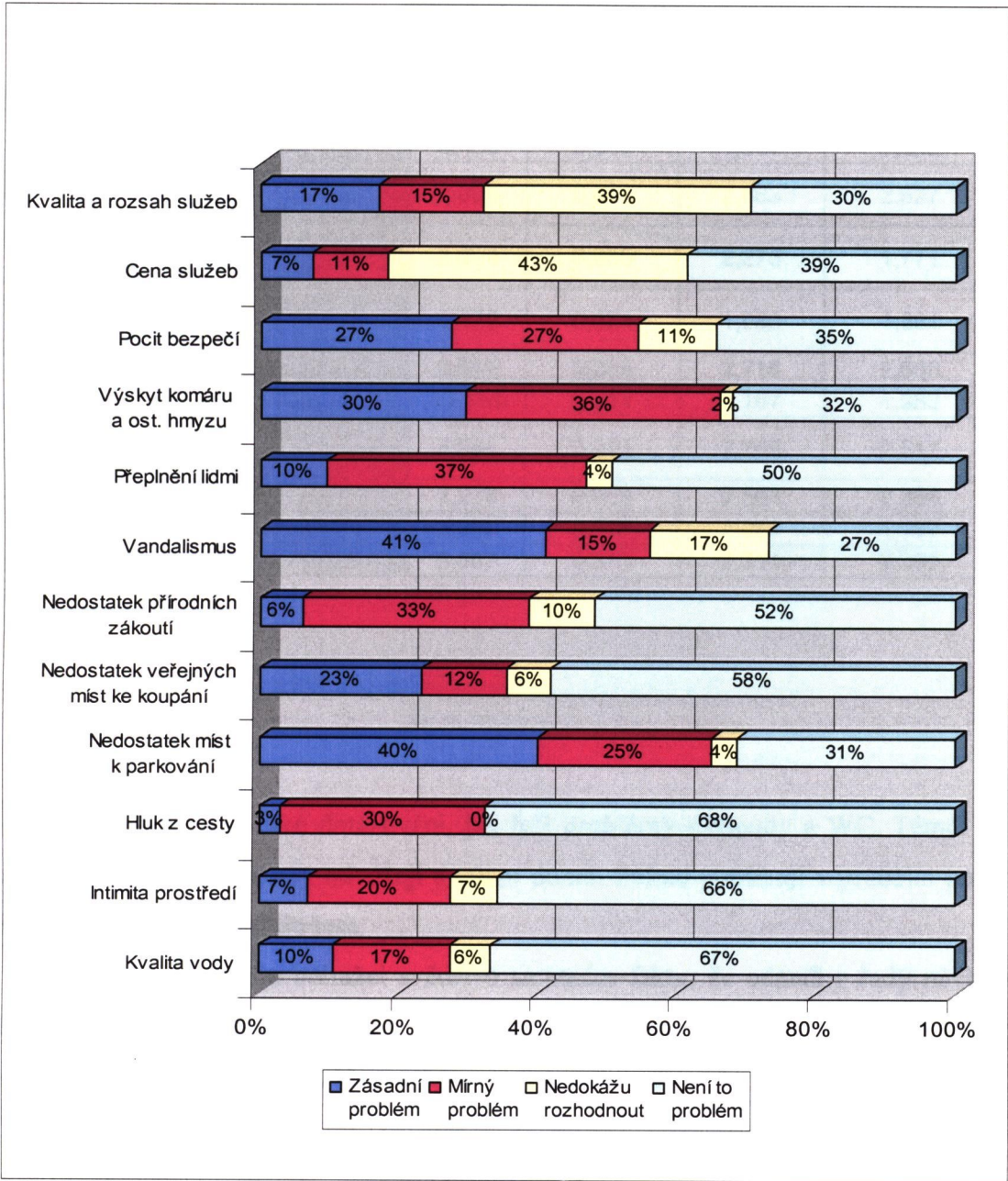
Naopak za nejmenší problém považují respondenti hluk z cesty (1,673), nedostatečnou intimitu prostředí (1,682) a kvalitu vody (1,709).

Tabulka č. 6: Konflikty

Konflikty	Problém				Průměr
	Zásadní problém	Mírný problém	Nedokážu rozhodnout	Není to problém	
Kvalita vody	23	37	13	147	1,709
Intimita prostředí	15	45	15	145	1,682
Hluk z cesty	6	65	0	149	1,673
Nedostatek míst k parkování	88	55	8	69	2,736
Nedostatek veřejných míst ke koupání	51	27	14	128	2,005
Nedostatek přírodních zákoutí	13	72	21	114	1,927
Vandalismus	90	33	38	59	2,700
Přeplnění lidmi	21	82	8	109	2,068
Výskyt komárů a ost. hmyzu	65	80	4	71	2,632
Pocit bezpečí	60	59	25	76	2,468
Cena služeb	16	24	95	85	1,868
Kvalita a rozsah služeb	37	33	85	65	2,191

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 12: Konflikty

Zdroj: vlastní šetření.

Také byly zjišťovány rozdílné pohledy mužů a žen na tuto otázku (tabulka č. 7). χ^2 testem byl potvrzen rozdíl (na hladině významnosti $p<0,05$) pouze v případě nedostatku veřejných míst ke koupání a přeplněnost lidmi. Oba případy byly většími problémy pro ženskou část populace.

Tabulka č. 7: Konflikty

Konflikty	Chi ²	Hladina významnosti	Průměr ženy	Průměr muži
Kvalita vody	0,955	0,812	1,765	1,661
Intimita prostředí	2,777	0,427	1,775	1,602
Hluk z cesty	0,433	0,805	1,647	1,695
Nedostatek míst k parkování	2,005	0,571	2,863	2,627
Nedostatek veřejných míst ke koupání	8,619	0,035	2,275	1,771
Nedostatek přírodních zákoutí	3,478	0,324	1,980	1,881
Vandalismus	3,819	0,282	2,716	2,686
Přeplnění lidmi	11,184	0,011	2,167	1,983
Výskyt komáru a ost. hmyzu	5,944	0,114	2,765	2,517
Pocit bezpečí	2,273	0,518	2,588	2,364
Cena služeb	2,266	0,519	1,951	1,797
Kvalita a rozsah služeb	3,587	0,310	2,314	2,085

Zdroj: vlastní šetření

8.2 WC a odpady

Respondenti byli také dotazováni, jak řeší problémy s odpady a WC. Téměř všichni dotázaní se shodli, že odpady odvázejí s sebou domů. Pokud potřebují v průběhu pobytu na pláži na toaletu, odskočí si do lesa.

Přiložené fotografie bohužel svědčí o smutném faktu, že odpadky řady návštěvníků končí v lese nebo na plážích (obr. č. 15 a č. 16). Je pochopitelné, že při dotazníkovém šetření respondenti tuto skutečnost zamlčeli, resp. tvrdili pravý opak.

Obrázek č. 15 a č. 16

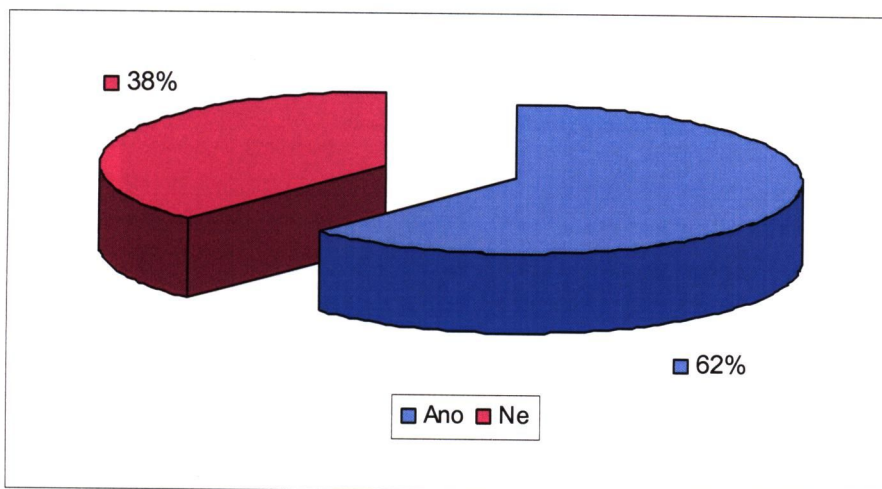

Foto: Ondřej Šandera

8.3 Nebezpečí a problematika zakázaného prostoru

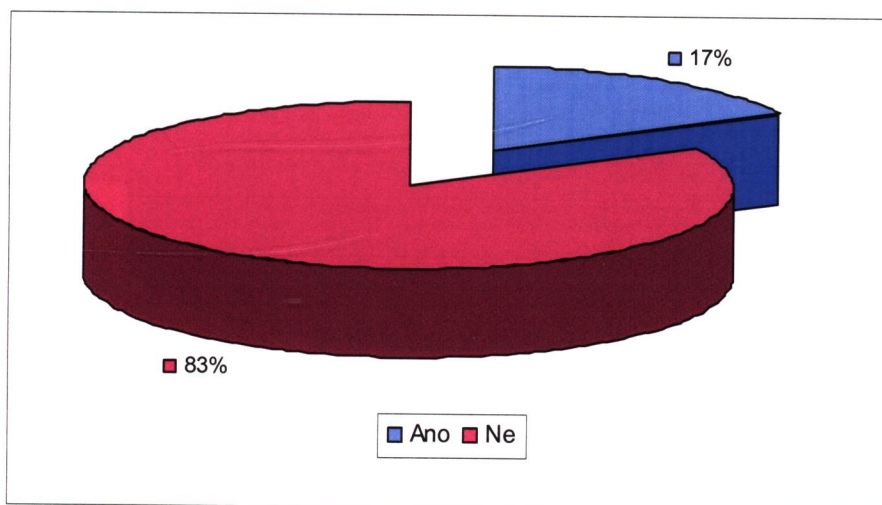
Jelikož pískovny v Halámkách nejsou veřejným koupalištěm, byli respondenti dotazováni, zda si uvědomují, že jsou v zakázaném prostoru. Více jak jedna třetina respondentů si toho není vědoma (graf č. 13). Respondentům byla také položena otázka týkající se bezpečnosti. I přesto, že na pískovnách stále probíhá těžba, je zde velký provoz nákladních aut a těžebních strojů, považuje pouze 17% dotázaných dané místo za nebezpečné (graf č.14).

Graf č. 13: Povědomí o zakázaném prostoru

Zdroj: vlastní šetření.

Graf č. 14: Pocit nebezpečí

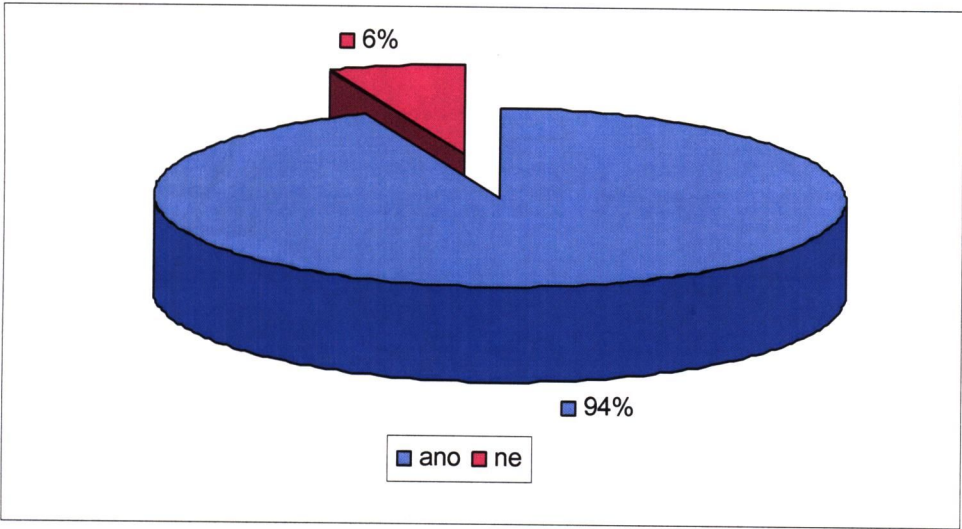

Zdroj: vlastní šetření.

8.4 Alternativní rekreační prostory

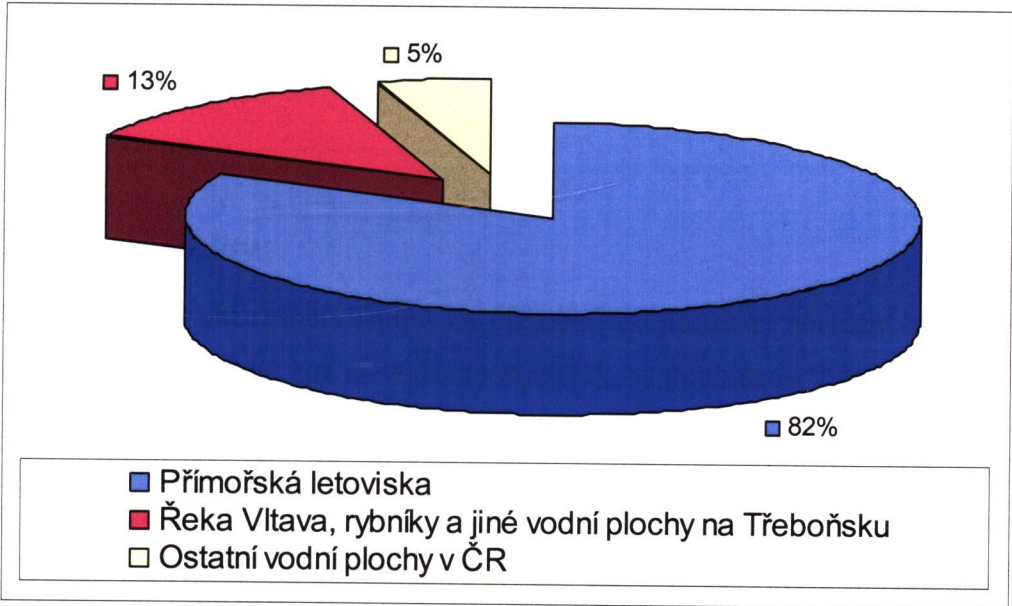
Respondenti byli dotazováni zda v posledních pěti letech trávili dovolenou u vody a pokud ano, byli požádáni o uvedení lokality. Dovolenu u vody v posledních pěti letech trávilo 94% respondentů (graf č.15). Mezi nejčastějšími odpověďmi se objevovaly přímořská letoviska, třeboňské rybníky a pískovny, řeka Vltava a Lužnice, ale i jiná místa v České republice. Odpovědi byly rozděleny do tří skupin (graf č. 16).

Graf č. 15: Dovolená u vody v posledních pěti letech

Zdroj: vlastní šetření.

Graf č. 16: Místa letní dovolené u vody

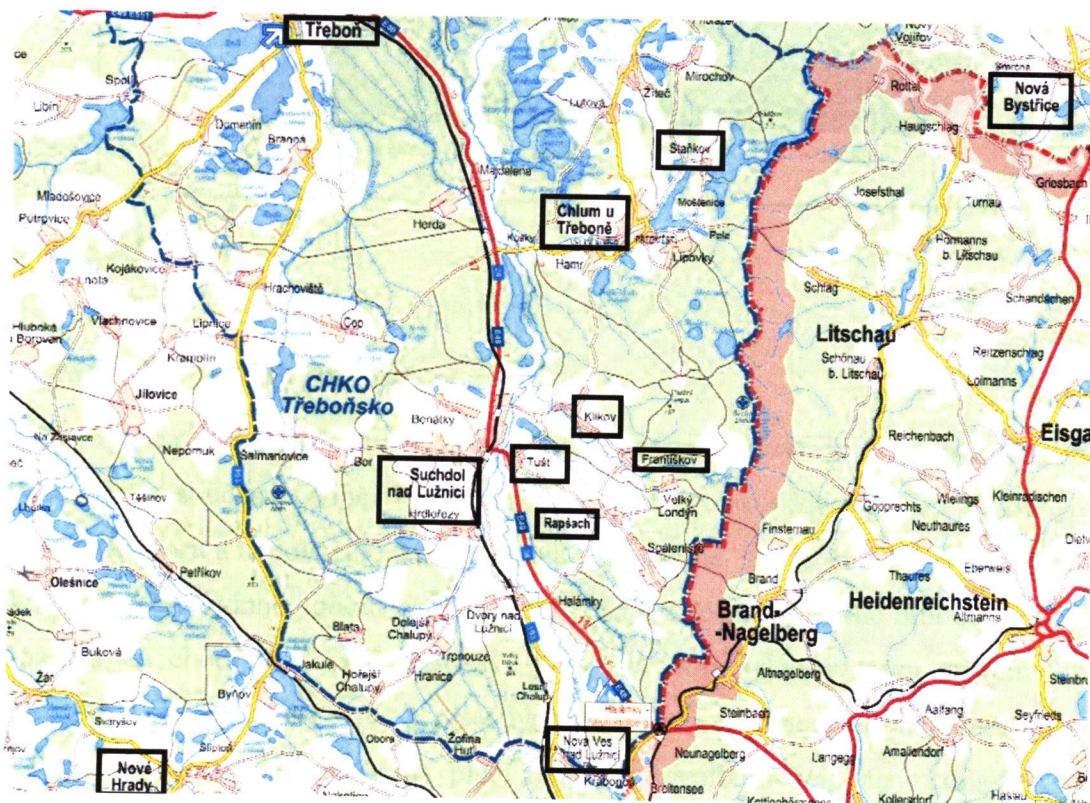

Zdroj: vlastní šetření.

8.5 Návštěvnost atraktivit v okolí

Přijíždějící za koupáním a opalováním do oblasti pískoven v Halámkách spojuje pobyt zde s návštěvou dalších míst. Největší počet respondentů míří do Chlumu u Třeboně, Třeboně, Nových Hradů, Staňkova, Rapšachu, Majdaleny, Klikova, Suchdola nad Lužnicí, Františkova, Nové Vsi nad Lužnicí a Nové Bystřice (obr. č. 17).

Obrázek č. 17

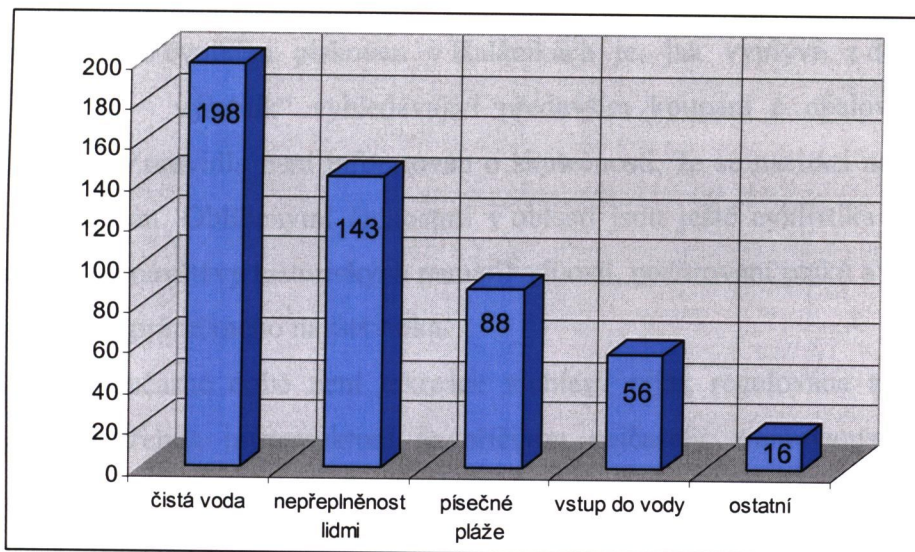

Zdroj: www.atlas.cz

8.6 Přednosti lokality

Co se nejvíce líbí respondentům na pískovnách zjišťovala poslední otevřená otázka. Návštěvníci nejvíce oceňují čistou vodu ke koupání, nepřehlednost lidmi, písčné pláže a dobrý vstup do vody (graf č. 17).

Graf č. 17: Přednosti lokality

Zdroj: vlastní šetření.

8.7 Rekreační využití prostor

Ze zjištěných skutečností vyplývá, že sledovaná oblast je k rekreačním účelům využívána již v současné době. Průměrný návštěvník si neuvědomuje, že se pohybuje v zakázaném prostoru a nepovažuje dané místo za nebezpečné. Tvrdí, že odpady odváží s sebou domů, jakkoli věrohodnost tohoto tvrzení zpochybňuje nález obrovského množství odpadků v lese; na toaletu chodí do lesa. Halámecké pískovny jsou vyhledávaným místem rekreace především pro čistotu zdejší vody a písčinych pláží, nepřeplněnost lidmi a dobrý vstup do vody. Celkový požitek z pobytu na pláži kazí návštěvníkům zejména nedostatek míst k parkování, vandalismus a výskyt komárů a ostatního bodavého hmyzu. Většina dotázaných tráví svou dovolenou pravidelně u vody a pobyt u jezera spojuje s návštěvou nějaké další turistické atrakce v okolí.

9 Možnosti optimalizace využití prostoru

Typickým návštěvníkem pískoven v Halámkách je, jak vyplývá z dotazníkového šetření, „dovolenkář – výletník“ vyhledávající především koupání a opalování v čistém přírodním prostředí. Zpravidla není informován o skutečnosti, že se nachází na místech, do nichž je vstup zakázán. Oblíbenými činnostmi v oblasti jsou ještě cyklistika a houbaření, zatímco aktivity jako návštěvy historických pamětihodností, pozorování ptáků a rybaření stojí spíše na okraji zájmu průměrného návštěvníka.

Fakt, že v současné době není rekreace v oblasti nijak regulována ani neexistuje prakticky žádná potřebná infrastruktura je příčinou nejčastěji zmiňovaných problémů, především nedostatku parkovacích míst, nepořádku a vandalismu, pocitu nebezpečí a nespokojenosti s rozsahem a kvalitou služeb.

Obecně vzato, uvažované budoucí využití pískoven k rekreačním účelům po vytěžení ložisek po roce 2035 by mělo vzít v první řadě v potaz hledisko únosnosti rekreačních aktivit pro danou oblast a jejich možný vliv na životní prostředí. Je zřejmé, že v zájmu udržitelnosti uspokojivého stavu lokality není její přeměna na turistické letovisko určené k pravidelným masovým nájezdům rekreantů, nýbrž především orientace na kvalitu.

V budoucnu by v rámci vybudování nutné infrastruktury měla zejména vzniknout parkoviště o dostatečné kapacitě, ne nutně umístěná přímo u vodních ploch. Naopak, bylo by vhodné uvažovat o vybudování jakýchsi naučných stezek vedoucích od parkovišť k plážím a lemovaných informačními tabulemi, které by byly citlivě zasazeny do krajiny. Z nich by se návštěvníci dověděli o historii místa a oblasti, těžbě písku, fauně a flóře a byli upozorňováni na pravidla chování v lokalitě, omezení a zákazy. Kromě sdělení obecných informací by taková naučná stezka mohla přispět k rozšíření informovanosti o vzácných nebo ohrožených druzích, na tabulích by mohly být rostliny a živočichové vyfotografováni a zajímavým způsobem popsáni.

Nutným předpokladem přeměny území pískoven na rekreační oblast je rozmístění odpadkových košů, zajištění pravidelného odvozu odpadků a vybudování hygienického zázemí pro rekreanty. Většina návštěvníků uvedla v dotazníkovém šetření, že své odpadky odváží s sebou domů, konfrontace s realitou však potvrdila pravý opak. Důsledkem současné absence toalet a sprch je každodenní znečišťování životního prostředí.

Jindřichohradecký okres nabízí řadu ubytovacích kapacit, mnohé z nich nedaleko umělých jezer v Halámkách. Není proto nutné budovat nová ubytovací zařízení. Z ekologického hlediska navíc není žádoucí, aby návštěvníci zůstávali v lokalitě přes noc, resp. déle než dobu, kterou zdokumentovalo dotazníkové šetření.

Řada z uvedených návrhů je v určité míře aplikovatelná i na přechodné, kompromisní opatření, které by umožnilo omezené rekreační využití pískoven již v mezidobí od současnosti do přeměny těžební lokality v rekreační oblast po roce 2035.

10 Závěr

Kvalifikované posouzení budoucích možností rekreačního využití umělých jezer v Halámkách by mělo vycházet z reálné situace, která v oblasti panuje v současné době. Těžební činnost v lokalitě probíhá od konce šedesátých let. Část ložiska je již vytěžená a plochy byly rekultivovány. Naneštěstí se nejedná o plochy s nimiž by bylo počítáno jako s vhodnou lokalitou pro rekreaci. Souhrnný plán sanace a rekultivace připouští, že k rekreačním účelům by mohly být nejdříve kolem roku 2035 využity jižní břehy (dosud neexistujícího) Horního jezera.

Každé léto však oblast denně vyhledávají stovky návštěvníků, kteří svou přítomností a svým chováním necitlivě zasahují do krajiny. Dotazníkové šetření potvrdilo, že dvě třetiny návštěvníků jsou si vědomy skutečnosti, že vstup do lokality je zakázán. Státní orgány zůstávají navzdory opakovaným represivním opatřením proti každodenní mase ilegálních rekreatů bezmocné.

V situaci kdy dosavadní omezení pohybu nevíтанých návštěvníků selhávají a podmínky pro vytvoření bezpečného místa rekreace jsou v podstatě v nedohlednu, se nabízejí dvě řešení. Vzhledem k tomu že rekreati nejen znečišťují životní prostředí, ale také ohrožují své zdraví a životy, bylo by vhodné zpřísnit ochranná a bezpečnostní opatření v oblasti. Jde o to, zamezit vjezdu a parkování motorových vozidel, která brání pohybu těžební techniky, a snížit počet osob, které denně přijíždějí do oblasti, jež není k rekreačnímu využití vybavena.

Současnou neutěšenou situaci by však mohlo vyřešit také kompromisní opatření, totiž přechodné umožnění rekreačního využití některých v minulosti již vytěžených a rekultivovaných lokalit. Průvodním jevem takového opatření by však v žádném případě nemělo být budování rozsáhlé infrastruktury, které by jen prohloubilo necitlivé zásahy do přírody. Navrhovaný kompromis by měl umožnit typickému návštěvníkovi oblasti zaparkovat na k tomu určené ploše, použít toaletu a zbavit se odpadků tak, aby tím co nejméně utrpělo životní prostředí. Cílem by nemělo být zatraktivnění oblasti stovkám či tisícům nových návštěvníků, ale zmírnění negativních dopadů stávající „divoké rekreace“. Typickým návštěvníkem pískoven v Halámkách, jak vyplývá z dotazníkového šetření, je totiž místní obyvatel nebo „dovolenkář – výletník“, který zde nehledá více než možnost pobytu na čerstvém vzduchu, koupání v čisté vodě a opalování.

Po přijetí takového opatření by bylo možné v klidnější atmosféře pracovat na plánech konečné podoby rekreační oblasti po roce 2035, a pro současnou generaci by tento kompromis neznamenal konec koupání v Halámkách.

11 Seznam použité literatury

Odborná literatura:

1. Čertík, M. a kol.: Cestovní ruch – vývoj, organizace a řízení. 1.vyd. Praha : OFF, s.r.o., 2001. ISBN 80-238-6257-8
2. Děták, J.: Jižní Čechy, Praha, Olympia 1977
3. Děták, J.: Třeboň, Praha, Olympia 1976
4. Dykyjová, D.: Třeboňsko. ENKI Třeboň, 2000
5. Fedor, E., Nový, E.: Cestovní ruch na Slovensku, Bratislava 1937
6. Freyer, W.: Tourismus, 2.vydání, Oldenburg Verlag, Mnichov 1990
7. Hrala, V.: Geografie cestovního ruchu, 4. vyd. Praha: Idea servis, 2002. ISBN 80-85970-36-8
8. Hule, M.: Průvodce po rybnících, památkách a hospůdkách Třeboňska, 1.vyd. Třeboň: Carpio, 2005. ISBN 80-86434-10-9
9. Janda, J., Jeník, J., Přibil, S.: Ekologie a Ekonomika Třeboňska po deseti letech. Třeboň: BÚ ČSAU, 1990
10. Jeník, J. a kol.: Biosférické rezervace ČR, Praha, Empora 1996
11. Jeník, J., Přibil, S.: Ekologie a ekonomika Třeboňska. Třeboň: BÚ, ČSAU, 1978
12. Knebel, H. J.: Sociologische Strukturwanslungen im moderen Tourismus, Stuttgart 1960
13. Kopačka, L., Šíp, J., Štěpánek, V.: Geografie cestovního ruchu. 1.vyd. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0172-9
14. Malá, V. a kol.: Základy cestovního ruchu. 1. vyd. Praha : VŠE, 2002. ISBN 80-245-0439-1
15. Ofert, M., Floretová, V.: Jak rozvíjet místní cestovní ruch. 1.vyd. Praha : Grada Publishing, spol. s r.o., 2001. ISBN 80-247-0207-X
16. Oriška, J.: Technika služeb cestovního ruchu. 1.vyd. Praha : Idea servis, 1999. ISBN 80-85970-27-9
17. Poser, H.: Geographische Studien über den Fremdenverkehr im Riesengebirge, Göttingen 1939
18. Šulcová, J.: Třeboňsko 2000: Ekologie a ekonomika Třeboňska po dvaceti letech. Třeboň: ENKI, 2000

19. Zbořil, K.: Marketingový výzkum, Metodologie a aplikace. Praha: VŠE, 1998 ISBN 80-7079-394-5

Ostatní literatura:

20. Janda, J. a kol. autorů: Program rozvoje a řízení biosférické rezervace Třeboňsko. Ekologie a ekonomika Třeboňska po deseti letech, BÚ ČSAU, Třeboň 1990
21. Klufová, R.: Biosférická rezervace a Chráněná krajinná oblast Třeboňsko. Geografické rozhledy, Česká geografická společnost a o.p.s. Teraa-klub (GENERIC), Třeboň 2003
22. Klufová, R., Rost, M.: Analýza zahraniční návštěvnosti v CHKO a BR Třeboňsko. Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství: sborník referátů ze 7.mezinárodní konference (GENERIC), Tábor 2002
23. Klufová, R.: Třeboňsko, odkaz našich předků. Geografické rozhledy, Česká geografická společnost a o.p.s. Teraa-klub (GENERIC) 2003
24. Klufová, R.: Výzkum rekreační zátěženosti CHKO Třeboňsko, Sborník z konference Třeboňsko 2000, Správa CHKO Třeboňsko (GENERIC), Třeboň 2000
25. Kloubcová, I.: Rekreační v Chráněné krajinné oblasti Třeboňsko. Ekologie a ekonomika Třeboňska, BÚ ČSAU, Třeboň 1978
26. Kohout, Fr., Houser, M., Davídek, B.: ČSL řeky kilometrůž, druhé doplněné a aktualizované vydání, Praha, Olympia 1987
27. Kolektiv autorů: Plán péče CHKO Třeboňsko, Třeboň 1996
28. Pechar, T., Dřevíkovský, J.: Souhrnný plán sanace a rekultivace ložiska stavebních a živcových písků, Praha
29. Třeboňsko – informační leták, Třeboň, 2006
30. Třeboňsko a horní Lužnice, soubor turistických map 1:50000, druhé vydání, Klub českých turistů Praha 1997
31. Vaníček, J. a kol.: Profil návštěvníka jižních Čech (souhrnná zpráva), Tábor 2002

Internetové odkazy:

- 32. www.trebonsko.cz
- 33. www.itrebon.cz
- 34. www.trebonsko.schkocr.cz
- 35. www.mesta.obce.cz
- 36. www.region-trebonsko.cz
- 37. www.trebonsko.ochranaprirody.cz
- 38. www.infocesko.cz

12 Seznam příloh

1. Dotazník
2. Mapa – DP Krabonoš
3. Mapa – pláže
4. Fotodokumentace
5. Korelační matice

Příloha č. 1: Dotazník

Katedra cestovního ruchu
Zemědělská fakulta JU

Dotazník (on-site survey)

Místo:

Datum:

Den:

Čas:

Dobrý den, jmenuji se Ondřej Šandera a jsem studentem Zemědělské fakulty Jihočeské univerzity. Ve své diplomové práci se věnuji problematice možností a překážek vylepšení rekreačních podmínek v oblasti pískoven v Halámkách. Opatření by měla v první řadě směřovat ke zvýšení spokojenosti rekreatantů, tedy Vás. Mohu Vás požádat o zodpovězení několika otázek? Zabere to jen pár minut a pro mou práci je to zásadní.

Vaše odpovědi jsou striktně anonymní.

Nejprve bych se Vás chtěl/a zeptat:

1) Trávili jste dovolenou u vody v posledních 5ti letech? ANO NE
Pokud ANO – Kde jste byli a kolikrát jste dané místo navštívili?

.....

2) Vyberte z nabízených možností.

a) bydlím v okolí	b) jsem v okolí na dovolené příp. na výletě	c) projíždím
-------------------	---	--------------

3) Jakým aktivitám se zde věnujete především, jakým občas a o jaké byste případně měli zájem, kdyby byla možnost jejich uskutečnění?

Položka	věnuji se především	věnuji se občas	měl/a bych zájem
a) opalování			
b) koupání			
c) rybaření			
d) pěší turistika			
e) jízda na kolech			
f) pozorování ptáků s odborným průvodcem			
g) myslivecký lov			
h) návštěvy historických zajímavostí v okolí			
i) návštěvy muzeí			
j) účast na kulturních a společenských akcích			
k) houbaření a sběr lesních plodů			
l) tenis, stolní tenis, volejbal, nohejbal			
m) jiné – které?			

4) Jak často navštěvujete pískovny v Halámkách?

a) jsem zde poprvé	b) občas – max. 5x za rok	c) často – více jak 5x za rok
--------------------	---------------------------	-------------------------------

5) Ve kterém ročním období?

a) pouze v létě	b) celoročně
-----------------	--------------

6) Jako dlouho se zdržíte?

a) hodinu	b) několik hodin – max. 5	c) celý den
-----------	---------------------------	-------------

7) Kde jste se o pískovně dozvěděli?

a) rádio, televize	b) internet	c) rodina, známí	d) noviny, časopisy	e) jinde
--------------------	-------------	------------------	---------------------	----------

8) S kým ji nejčastěji navštěvujete?

a) sám	b) s rodinou, přáteli
--------	-----------------------

9) Způsob dopravy?

a) auto/moto	b) bus	c) vlak	d) kolo	e) ostatní
--------------	--------	---------	---------	------------

OTÁZKY Č. 10, 11, 12 a 13 JSOU URČENY PRO RESPONDENTY, KTEŘÍ V HALÁMKÁCH PŘÍP. V OKOLÍ TRÁVÍ DOVOLENOU (VÍCEDENNÍ POBYT).

10) Jak dlouho se v tomto regionu zdržíte? (uveďte počet dnů)

11) Kde jste ubytováni?

a) hotel	b) penzion	c) v soukromí	d) kemp
e) chata/chalupa	f) dětský tábor	g) známí/příbuzní	h) jinak

12) Jaká další místa v okolí jste v rámci této dovolené navštívili nebo plánujete navštívit?

13) Jaké jsou v průběhu Vaší dovolené zde průměrné výdaje na...?

a) ubytování	b) stravování	c) ostatní - jaké
--------------	---------------	-------------------

14) Uvědomujete si, že jste v zakázaném prostoru?

a) ano	b) ne
--------	-------

15) Považujete toto místo za nebezpečné?

a) ano	b) ne
--------	-------

16) Jak řešíte problémy s odpady, WC apod.?

17) Do jaké míry Vám kazí požitky z dovolené následující skutečnosti? Pro každý potenciální problém, který zmíním, prosím, odpovězte z následujícího výběru (není to pro mě problém, problém to je ale ne zásadní, je to zásadní problém, nedokážu o tom rozhodnout).

Položka	není to problém	mírný problém	zásadní problém	nedokážu rozhodnout
a) kvalita vody (její znečištění)				
b) nedostatečná intimita prostředí				
c) hluk z cesty				
d) nedostatek míst k parkování				
e) nedostatek veřejných míst ke koupání				
f) nedostatek přírodních zákoutí				
g) vandalismus				
h) přeplnění lidmi				
i) výskyt komárů a ostatního bodavého hmyzu				
j) pocit bezpečí (před krádežemi atp.)				
k) cena služeb				
l) kvalita a rozsah služeb				

18) Co se Vám zde nejvíce líbí?

19) Pohlaví

a) žena	b) muž
---------	--------

20) Věk

a) 0 – 17	b) 18 – 25	c) 26 – 35	d) 36 – 45	e) 46 – 55	f) 56 -
-----------	------------	------------	------------	------------	---------

21) Bydliště

a) jihočeský kraj	b) sousední kraje	c) zbytek ČR	d) zahraničí
-------------------	-------------------	--------------	--------------

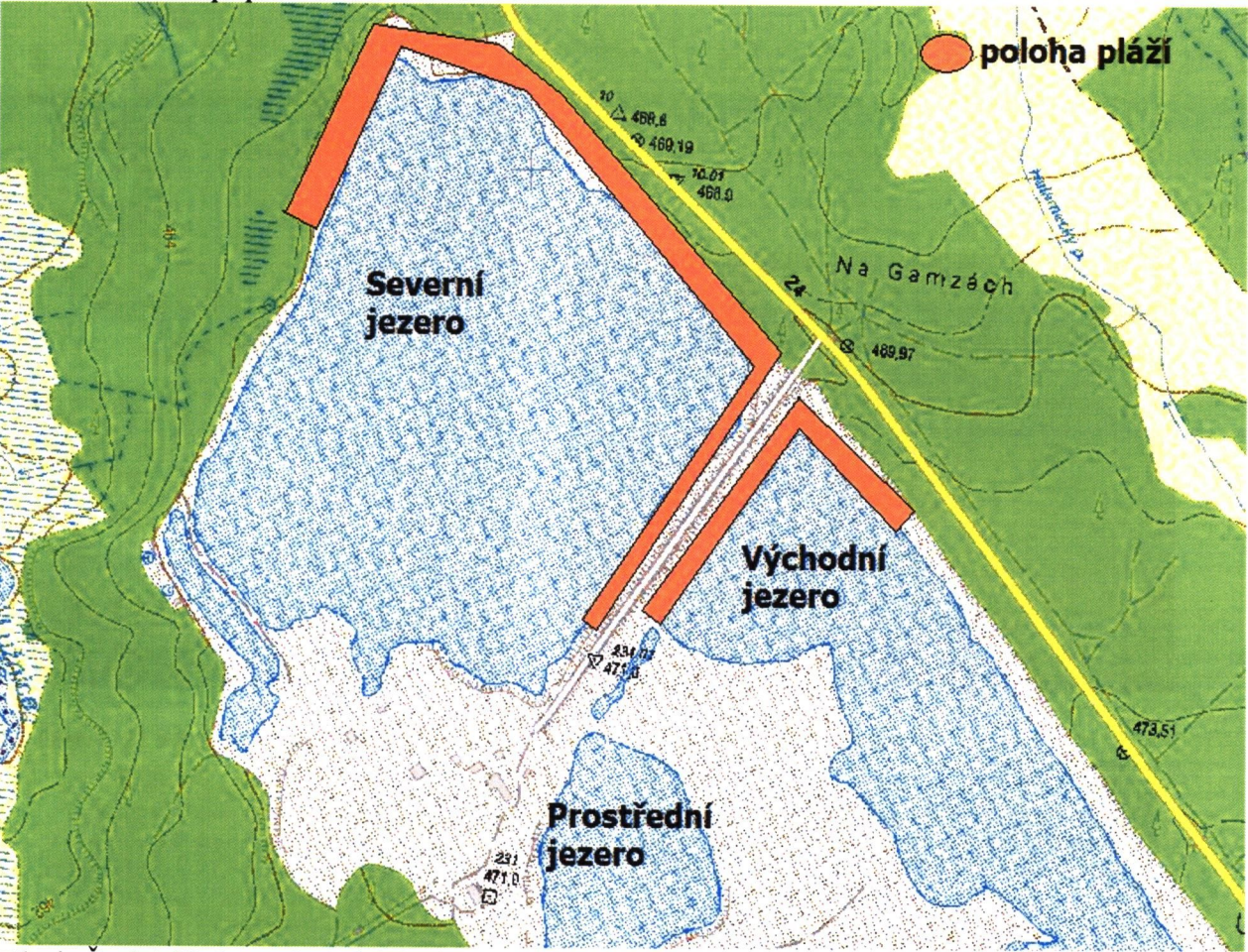
Děkuji Vám za Váš čas a velmi si cením Vaší spolupráce.

Obrázek č. 18: Poloha DP Krabonoš

Zdroj: www.atlas.cz

Obrázek č. 19: Mapa pláží

Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální

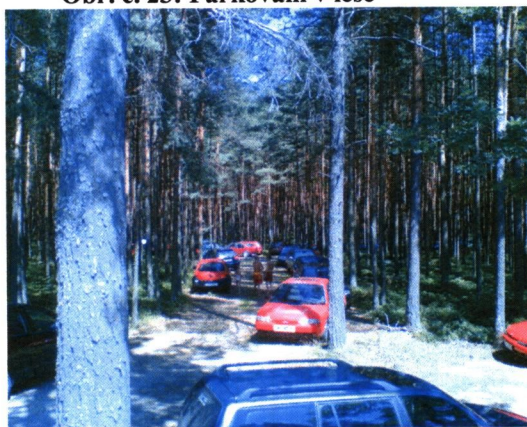
Obr. č. 20 : Zákaz

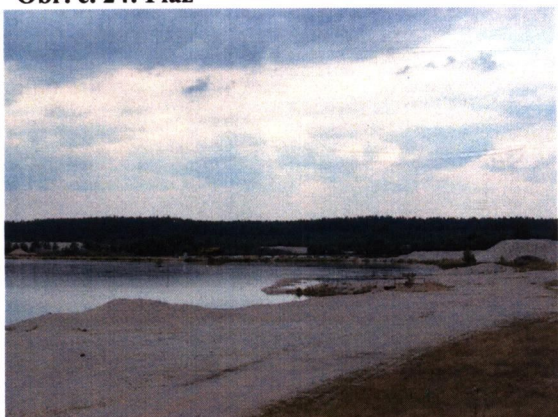
Obr. č. 21 a č. 22: Odpadky lese a na pláži

Obr. č. 23: Parkování v lese

Obr. č. 24: Pláž

Obr. č. 25: Pláž

Příloha č. 5

	OPAL	KOUP	RYBAR	TURIST	KOLO	BIRDW	MYSLIV	HIST	MUZEUM	AKCE	HOUBY	SPORT	OST3
OPAL	1,00	0,31	-0,20	-0,18	-0,11	-0,12	-0,04	-0,16	-0,27	-0,12	-0,18	-0,14	-0,16
KOUP	0,31	1,00	-0,14	0,09	0,11	-0,10	0,10	-0,02	0,00	0,08	0,09	0,13	0,09
RYBAR	-0,20	-0,14	1,00	0,03	-0,01	0,14	-0,09	-0,21	-0,20	-0,16	0,09	0,22	-0,08
TURIST	-0,18	0,09	0,03	1,00	0,38	0,15	0,09	0,54	0,45	0,36	0,19	0,07	0,13
KOLO	-0,11	0,11	-0,01	0,38	1,00	0,11	-0,14	0,08	0,33	0,21	0,13	0,08	0,09
BIRDW	-0,12	-0,10	0,14	0,15	0,11	1,00	-0,03	0,01	0,10	0,08	-0,02	-0,07	-0,04
MYSLIV	-0,04	0,10	-0,09	0,09	-0,14	-0,03	1,00	0,01	0,69	0,45	0,28	0,26	0,07
HIST	-0,16	-0,02	-0,21	0,54	0,36	0,16	0,10	0,69	1,00	0,38	0,29	0,18	0,29
MUZEUM	-0,27	0,00	-0,20	0,45	0,33	0,12	0,08	0,45	0,38	1,00	0,26	1,00	0,01
AKCE	-0,12	0,08	-0,16	0,21	0,20	-0,07	-0,02	0,36	0,28	0,29	0,01	0,07	0,07
HOUBY	-0,18	0,09	0,09	0,36	0,17	-0,03	-0,07	0,10	0,11	0,18	0,01	0,07	1,00
SPORT	-0,14	0,13	0,22	0,19	0,17	-0,03	-0,07	0,10	0,27	0,29	0,01	0,07	1,00
OST3	-0,16	0,09	-0,08	0,08	0,13	0,38	-0,04	0,15	0,27	0,29	0,01	0,07	1,00

Příloha č. 5

	OPAL	KOUP	RYBAR	TURIST	KOLO	BIRDW	MYSLIV	HIST	MUZEUM	AKCE	HOUBY	SPORT	OST3
OPAL	1,00	0,31	-0,20	-0,18	-0,11	-0,12	-0,04	-0,16	-0,27	-0,12	-0,18	-0,14	-0,16
KOUP	0,31	1,00	-0,14	0,09	0,11	-0,10	0,10	-0,02	0,00	0,08	0,09	0,13	0,09
RYBAR	-0,20	-0,14	1,00	0,03	-0,01	0,14	-0,09	-0,21	-0,20	-0,16	0,09	0,22	0,08
TURIST	-0,18	0,09	0,03	1,00	0,38	0,15	0,09	0,54	0,45	0,21	0,36	0,17	0,13
KOLO	-0,11	0,11	-0,01	0,38	1,00	0,11	-0,14	0,36	0,33	0,20	0,17	-0,03	0,38
BIRDW	-0,12	-0,10	0,14	0,15	0,11	1,00	-0,03	0,08	0,16	0,12	-0,07	-0,03	-0,04
MYSLIV	-0,04	0,10	-0,09	0,09	-0,14	-0,03	1,00	0,01	0,10	0,08	-0,02	-0,07	0,15
HIST	-0,16	-0,02	-0,21	0,54	0,36	0,08	0,01	1,00	0,69	0,45	0,36	0,10	0,69
MUZEUM	-0,27	0,00	-0,20	0,45	0,33	0,16	0,10	0,69	1,00	0,38	0,28	0,11	0,27
AKCE	-0,12	0,08	-0,16	0,21	0,20	0,12	0,08	0,45	0,38	1,00	0,29	0,18	0,29
HOUBY	-0,18	0,09	0,09	0,36	0,17	-0,07	-0,02	0,36	0,28	0,29	1,00	0,26	0,01
SPORT	-0,14	0,13	0,22	0,19	0,17	-0,03	-0,07	0,10	0,11	0,18	0,26	1,00	0,07
OST3	-0,16	0,09	-0,08	0,08	0,13	0,38	-0,04	0,15	0,27	0,29	0,01	0,07	1,00

Summary

Since the 60s, the vicinity of Southern Bohemian village Halamky has been a home to a high quality sand and gravel quarry. The underground water seeps into the mined (uncover) space creating an artificial lakes. Once filled, these lakes become instant attraction for uncontrolled tourism.

The professional suggestions for the future recreational use of the lakes have to stem from the current account of the situation. The majority of the sand reef has yet to be uncovered and mining activities are currently in progress. However, this is being complicated every summer by influx of unsanctioned tourism and its negative environmental effects to the surrounding area.

The mining activities are to stop by 2035. However, plans for sound and reasonable recreational use of the lakes after this period should be enacted before this date and include ordinance curbing the devastation of the surrounding environment. This ordinance should be geared towards creating a car parking capacity and hygienic depot rather than creating large tourist infrastructure with the intent of attracting more tourists.

Only when negative environmental influence has been minimized can there be space and opportunity for creating the final plan for the Halamky recreational zone by 2035.